

KRONIKA MESTA

ŽIAR NAD HRONOM

Rok 2009

**Toto pokračovanie IV. zväzku KRONIKY MESTA ŽIAR NAD HRONOM
obsahuje záznamy v počítačovom vydaní za rok 2009**

v počte strán

**odtlačok
pečate mesta**

**Božena Mikulčíková
poslankyňa MsZ**

**Mgr. Ivan Černaj
primátor**

**Kronikárkou mesta je Mgr. Mária Zatlková, učiteľka na dôchodku,
podľa uznesenia mestskej rady č. 73/2001, potvrdené uznesením
mestskej rady č. 15/2003. O kronikárovi pozri záznam z r. 2001.**

kronikár

OBSAH

Časť	Názov	Strana
	Najvýznamnejšie udalosti roka	4
	Mesto Žiar nad Hronom (stručná charakteristika a história)	5
I.	Mestská samospráva	8
II.	Z rozpočtu mesta	15
III.	Významné návštevy mesta	17
IV.	Zmena tváre mesta	18
V.	Obyvateľstvo	20
VI.	Verejno-spoločenský život	26
VII.	Výročia a oslavy	30
VIII.	Podniky v živote mesta	33
IX.	Školstvo	37
X.	Kultúra	43
XI.	Duchovný život	46
XII.	Zdravotníctvo	48
XIII.	Životné prostredie	50
XIV.	Šport	53
XV.	Počasie a jeho osobitosti	58
XVI.	Mimoriadne udalosti	61
	Používané značky a skratky	65
	Sprievodná dokumentácia	66

2009

NAJVÝZNAMNEJŠIE UDALOSTI ROKA :

vo svete :

- finančná a hospodárska kríza sa z USA rozšírila do celého sveta
- v januári Rusko zastavilo na 12 dní prívod plynu cez Ukrajinu do Európy
- vo februári veľké požiare v Austrálii

na Slovensku :

- od 1.01.2009 platí v SR nová mena – EURO
- kríza zasiahla i Slovensko (začala v januári plynovou krízou)
- rok 2009 je ROKOM VOLIEB (21.03. a 4.04. voľby prezidenta, 6.06. voľby do európskeho parlamentu, 14.11. a 28.11. voľby do VÚC)
- 11.01.09 umrel básnik Milan Rúfus
- štátny smútok za obete havárie pri Polomke a výbuchu v bani Handlová

v meste :

- kompletná rekonštrukcia základných škôl bola uzavretá rozsiahlou opravou ZŠ na Ul. M. R. Štefánika
- začala sa najväčšia investícia v modernej histórii mesta – rekonštrukcia verejného osvetlenia (počas súbežnej rekonštrukcie teplovodného systému)

MESTO ŽIAR NAD HRONOM

(Stručná charakteristika a história)

Mesto sa nachádza v Žiarskej kotline na pravej strane Hrona. Je obklopené pohorím Vtáčnik, Kremnickými a Štiavnickými vrchmi. Územie tvorí križovatku ciest z Bratislavy na Zvolen, zo Žiaru do Martina a Prievidze. Táto poloha predurčovala jej osídlenie už v praveku. Po Keltoch, Germánoch kotlinu obývali Slovania už pravdepodobne v 5. storočí.

Žiar nad Hronom vznikol v roku 1955 po výstavbe hlinikárne premenovaním pôvodného historického mestečka Svätý Kríž nad Hronom. Dnes do katastra mesta od roku 1971 patrí aj pôvodne samostatná obec Šášovské Podhradie a kataster bývalej obce Horné Opatovce (najstaršej v kotline), ktorá v dôsledku činnosti ZSNP zanikla v r. 1969. Po obci zostali iba národné kultúrne pamiatky – Kostol sv. Vavrinca a socha J. Nepomuckého.

História Svätého Kríža nad Hronom sa písomne viaže na rok 1075, kedy kráľ Gejza I. zakladá opátstvo v Hronskom Beňadiku. V darovacej listine sa spomína územie dvoch mýtnych osád – Horných Opatoviec a Svätého Kríža nad Hronom. Názvy sa ustálili neskôr. Toto územie sa pôvodne označovalo ako majetok v oblasti „Susolgi“ (Šúšoľ). Spoľahlivý údaj o lokalite Cristur (Kerestur, Sv. Kríž) je v texte z roku 1237. Už vtedy možno usudzovať, že tu stála sakrálna stavba. K výraznému rozvoju osady prispeli najmä mestské privilégia z roku 1246, ktoré jej prideliť arcibiskup Štefan Vanča. Ďalšie výsady udeľujú králi Matej I. a Vladislav II.

(- jarmočné právo v roku 1501). Ako vlastníctvo ostrihomského arcibiskupstva si zachováva naďalej poľnohospodársky ráz, ale mestečko sa stáva administratívnym i duchovným strediskom, neskôr aj ekonomickým a obchodným. Od roku 1598 tu jestvuje škola, a tak sa stáva aj kultúrnym centrom. Z remesiel treba spomenúť krajčírov, ševcov, čižmárov, kováčov. Životné osudy Krížanov sťažovali živelné pohromy, veľké požiare, povodne, mor a časté prechody vojsk (boje o trón, Jiskrov kastelán buduje opevnenie pri kostole, turecká expanzia, protihabsburské povstania, sídlil tu Štefan Bočkay, František Rákoczi ...).

Neďaleký strážca križovatky Žiarskej kotliny – hrad Šášov začali stavať v roku 1242 bratia arcibiskupa Vanču (v čase, kedy aj osada Svätý Kríž bola povýšená na mestečko). Neskôr hrad pripadol kráľovi. Jeho kasteláni sa často sporili s opátstvom Beňadika o územie a mýto a znepríjemňovali život susedným osadám i bankským mestám. Vtedy ku hradnému panstvu patrilo 35 osád. Vzniká i Ladomer a Vieska. Hrad vystriedal viacero majiteľov. Za útlaku poddaných vlastními Dóczyovcami sa osady vyľudňujú. Násilensvá vrcholili za panstva Lipcseyovcov („lúpežní rytieri“). Koncom 17. storočia hrad znovu vlastní kráľovská komora. V roku 1708 bol hrad dobytý, rozstrieľaný a podpálený vojskom cisárskeho generála Heistera v bojoch proti Františkovi Rákoczi. Odvtedy je hrad rumoviskom. V súčasnosti vyvíja úsilie na jeho konzerváciu Združenie na záchranu hradu Šášov.

Celé okolie Svätého Kríža spravovali ostrihomskí úradníci z budovy, ktorá sa stala pevnostnou stavbou, neskôr kaštieľom – od roku 1615, kedy ho na letné sídlo ostrihomského arcibiskupa prestaval arcibiskup F. Forgách a v roku 1631 Peter Pázmaň. Bašty proti Turkom dal pristaviť arcibiskup Lippay a o jedno poschodie ho navýšil Štefan Moyses. Stálym sídlom banskobystričského biskupstva sa stal od roku 1776 (do roku 1941) po rozdelení ostrihomského arcibiskupstva na tri biskupstvá. Tu pôsobiaci

biskupi urobili zo Svätého Kríža stredisko kultúrneho i politického života na Slovensku v 18., ale najmä v 19. storočí, striedali sa tu významné návštevy politikov a národovcov. Staviteľom Kostola Povýšenia sv. Kríža (na mieste pôvodného gotického) bol biskup Gabriel Zerdahely v roku 1812. V krypte kostola je pochovaných šesť biskupov. Najvýznamnejší z nich bol biskup, filozof, politik Dr. Štefan Moyses. Pôsobil tu v rokoch 1851 – 1869. Je tvorcom myšlienky Matice slovenskej, ktorej sa stal prvým predsedom. Mnohostrannou činnosťou sa preslávil i kňaz Michal Chrástek. Po strastiplných bojoch II. svetovej vojny, kedy v kaštieli sídlilo striedavo partizánske i nemecké veliteľstvo, zaujímavú kapitolu jeho histórie tvorilo blahodarné pôsobenie saleziánov od roku 1946 do „barbarskej noci“ roku 1950. Mali tu i vysokú školu teologickú. Odvtedy kaštieľ stále slúži ako sídlo úradov a škôl. Po predaji kaštiľa v r. 2005 firme MALES tu sídli súkromná obchodná akadémia.

Svätý Kríž mal vždy prevažne poľnohospodársky charakter. V okolí sa preslávil jarmokmi a trhmi (povestné „hurke“ sa stali i pôvodcom prezývky). Významným vlastníkom pôdy a podnikateľom bol biskupský úrad. Mal pivovar, mlyn, na veľkostatku Kupča tehelňu, do prenájmu dával kameňolom a pílu. Rozvoj súvisel aj s vybudovaním železničnej trate roku 1896. Vtedy sa v mestečku rozvíja aj bankovníctvo. Na konci 19. a na začiatku 20. storočia sa zhoršovala sociálna situácia a rástol národnostný útlak. Svätý Kríž zasiahla vlna vystaňovalectva. Obyvateľov ťažko postihla I. a II. svetová vojna. Ako administratívne centrum pre 55 obcí bol Svätý Kríž v rokoch 1875 – 1922, v I. ČSR bol okresom do roku 1928. Presun sídla okresu do Kremnice nepriaznivo ovplyvnil vývoj mesta. Sídlom okresu je znovu od roku 1960, kedy sa už píše socialistická história mesta. Od 1. januára 2004 v meste sídli obvodný úrad pre pôvodné okresy Žiar nad Hronom, Banská Štiavnica, Žarnovica.

Vybudovaním hlinikárne v roku 1953 sa mesto mení na priemyselné. Nastáva príliv obyvateľov „za chleбом“ z celej ČSR. Ak Svätý Kríž mal 1500 obyvateľov v roku 1950, tak Žiar nad Hronom má t.č. 19 794 (časť Š. Podhradie 330). Súvisí s tým výstavba bytov a celej občianskej vybavenosti. Mesto rástlo do dĺžky severne od Svätého Kríža. Vstup do mesta tvoria historické budovy renesančno-barokového kaštiľa, Park Štefana Moyses a klasicistický kostol. Pod Šibeničným vrchom je kaplnka Panny Márie (staviteľ kňaz Hajnovič v roku 1711). Za časťou Svätý Kríž sa rozprestiera nové sídlisko, ktoré dokumentuje stavebné štýly 2. polovice 20. storočia z obdobia socializmu. Pozoruhodné sú objekty okresného a mestského úradu, nemocnica s poliklinikou, mestské kultúrne centrum a dom kultúry, hotel Luna, penzión, dom dôchodcov, športové objekty – plážové kúpalisko, minizoo, tenisové kurty, zimný a futbalové štadióny. Po roku 1989 pribudla krytá plaváreň, Hvezdáreň a planetárium M. Hella, budova poisťovne, rozšírenie nemocnice o blok A a v roku 2001 bol tu vysvätený Kostol Sedembolestnej P. Márie (aktér misionár Emil Černaj, staviteľ ICLic. Ján Minárik), čím sa nové mesto stalo aj duchovným strediskom. Na Námestí Matice slovenskej v roku 1999 pribudla dôstojná socha Štefana Moyses, ktorej autorom je akademický sochár Milan Ormandík z Kremnice. Mesto má viacero sôch a pamätných tabúľ. Na cintoríne sú hroby dejateľov Michala Chrásteka, Jána Ďatľa, Zoltána Halku, Antona Štefánka..., z novších osobností je to hrob Zity Strnadovej – Parákovej, Karola Strnada, Františka Štuláka a Štefana Tesáka. Prírodu v okolí možno spoznávať na 8 zastávkach náučného chodníka Šibeničný vrch.

Pozn. O Žiari nad Hronom je možné získať informácie z dosiaľ jedinej monografie Dejiny Žiaru nad Hronom (1978) – zostavovateľ Peter Ratkoš. Z archeologického výskumu územia parku a kaštiľa – informácie u miestneho archeológa Mgr. Petra Mosného. Koncom roku 2005 bola vydaná publikácia miestneho historika Ing. Jozefa

Mínku Významné osobnosti Žiaru a okolia. V roku 2001 bola v Dome kultúry otvorená expozícia mestského múzea a Galérie Júliusa Považana. Pamätnú izbu Štefana Moysesu, ktorá bola v kaštieli, nový majiteľ zrušil. V r. 2006 vznikol dobrovoľný poradný zbor primátora mesta pre históriu Žiaru n. Hronom pod názvom CASTRUM SUSOL. Jeho predsedom je Ing. Richard Kafka. V r. 2007 časť jeho členov spolupracovala s historikom Richardom Lackom z B. Bystrice na príprave reprezentačnej publikácie o našom meste.

Knihá bola uvedená 18. júna 2009 v MsKC pod názvom ŽIAR NAD HRONOM V PREMENÁCH ČASU (zostavovateľ Richard Lacko, autori Zoltán Baláž, Augustín Denko, Zuzana Denková, Richard Kafka, Richard Lacko, Peter Mosný, Rastislav Uhrovič, Mária Zat'ková).

I.

MESTSKÁ SAMOSPRÁVA

**Novoročný
príhovor
primátora :**

V Mestských novinách i v ATV Ivan Černaj konštatoval úspešnosť roka 2008 pre mesto. Najväčšou investíciou v sume 40 miliónov Sk z mestského rozpočtu boli rekonštrukcie dvoch ZŠ. Na tretiu ZŠ – „dvojku“ – mesto získalo 48 miliónov Sk. Na rekonštrukciu všetkých MŠ 53 miliónov Sk. Tým, že mesto zrekonštruuje všetky školy vo svojej pôsobnosti, bude Žiar prvým takým mestom v SR. Ďalej sa upravilo plážové kúpalisko, medzi blokmi domov sa vybudovali tri nové športoviská pre mládež, jedno futbalové minihrisko, skráslená bola Centrálna autobusová zastávka, v Šášovskom Podhradí dostal kultúrny dom novú strechu. Na intenzifikáciu separovaného zberu mesto získalo 93 miliónov SK, (3 mil. Eur), na uzatvorenie a rekultiváciu skládky odpadov v Horných Opatovciach 113 miliónov Sk. Celkovo mesto získalo kvalitnými projektami takmer 310 miliónov Sk (vyše 10 miliónov Eur). Najväčšou budúcou investíciou je rekonštrukcia mestského osvetlenia, na ktorú si mesto vzalo úver 100 miliónov Sk. Čoskoro sa začne aj s prestavbou budovy bývalého Červeného kríža na malometrážne byty pre seniorov.

**Novoročné
stretnutie :**

Tradičné novoročné stretnutie významných osobností hospodárskeho a spoločenského života mesta sa organizovalo po novom dňa 20. januára v estrádnej sále MsKC, kde bol najprv koncert Musica aeterna, príhovory (primátor a generálny riaditeľ Slovalca vyjadrili symbolicky spätosť) a recepcia.

Región :

Dňa 30. januára sa na pracovnom stretnutí starostov regiónu zúčastnil aj predseda BBSK Milan Murgaš. Riešil sa problém odpadového hospodárenia. Stretnutia bývajú viackrát počas roka. Kríza komplikuje život samosprávam.

MsÚ sumarizuje :

Dňa 10. februára vyzval primátor pracovníkov MsÚ na sumarizáciu činnosti jednotlivých odborov úradu. Prezentácia hlavných činností za rok 2008 a príprava na rok 2009 vzájomne ozrejmila všetkým spoločné ciele. Primátor vyjadril spokojnosť s tvorivým, súdržným a zodpovedným tímom. Rok 2008 nazval ROKOM PROJEKTOV a v ťažkom roku 2009 zaželel – treba vydržať!

Kvalita práce MsÚ :

Koncom februára vykonala externá firma recertifikačný audit na MsÚ. Zamestnanci MsÚ splnili požiadavky manažérstva kvality podľa požiadaviek normy ISO 9001 – 2000 na ďalšie tri roky. Ukázalo sa, že činnosť MsÚ sa zavedením tohto systému skvalitnila. Slávnostná recertifikácia sa konala 19. apríla.

Projekty :

V apríli finišovala príprava závažného projektu Centrum zhodnocovania odpadov Žiar nad Hronom. Celkovo koncom r. 2009 bolo vypracovaných 10 projektov mesta. (Pozri Informáciu o projektoch v Sprievodnej dokumentácii ku Kronike 2009.)

- Máj – jún :** Spoločenstvo urbáru v časti Pod Kortínou nepredvídavo povolilo stavbu časti chatrčí na svojom pozemku. V súčasnosti tu žije asi 300 neprispôsobivých obyvateľov, ktorí ani nepochádzajú z mesta. V osade vzniká veľký problém s odpadmi, ktorý zatiaľ rieši mesto. Primátor vyzval predstaviteľov Urbárskeho a pasienkového spoločenstva Žiar nad Hronom na stretnutie, aby sa problém riešil. Stretli sa viackrát, ale riešenie je v nedohľadne. Na prípadnú stavbu nízkoštandardných bytov mesto nemá pozemky ani zdroje v mestskom rozpočte.
- 28. máj :** Ku vlajkám Veľkej Británie, Španielska, Nórska, Mexika, Švédska pribudla vlajka Francúzska. Od septembra 2008 pôsobí v priemyselnom parku francúzska spoločnosť DALKIA (-energie). Vlajku vztyčili za účasti jeho excelencie francúzskeho veľvyslanca Henryho Cuna.
- 31. máj :** Pri ZŠ Ul. Jilemnického bolo otvorené multifunkčné ihrisko za prítomnosti premiéra vlády SR Róberta Fica (pozri Šport).
- Rok vzdelávania :** Vďaka podpore Európskeho sociálneho fondu Operačný program Zamestnanosť a sociálna inklúzia dostalo mesto 121 000 Eur na projekt Vzdelávaním k modernej európskej samospráve. Mesto tak organizuje kurzy počítačovej gramotnosti pre 75 mestských úradníkov a policajtov a anglického jazyka pre 37 zamestnancov. Trvajú od mája 2009 do marca 2010.
- Riešenie problémov odpadov :** Pravidelné stretnutia pracovníkov MsÚ a predsedov bytových spoločenstiev nadobúdajú čoraz väčšiu dôležitosť najmä pri riešení problémov odpadov.
- Jún :** Agentúra Mediadom Comunication realizovala telefonický prieskum verejnej mienky o samospráve mesta u 500 obyvateľov. Výsledky :
 - s prácou MsÚ je spokojných 81% opýtaných (úplne nespokojné bolo 1%)
 - úplne dôveruje MsÚ 54% (nedôveruje 3%)
 - s prácou primátora spokojní 84% (nespokojní 10%)
 - znovu by ho volilo 68%
 - s prácou MsZ spokojní 44%, nespokojní 12%
 - s prácou MsP spokojní 71%, nespokojní 18%
- Júl :** V súvislosti so schválením novely Zákona o odpadoch sa v Žiari konala tlačová konferencia Recyklačného fondu, mesta Žiar a spoločností Recycling a Transform recycling
- september :** Z podpory EÚ bola otvorená tzv. mestská obývačka v budove plavárne pre mládežnícke aktivity (študentský parlament, školenia, výstavy...), ale aj pre občianske združenia.
- Nové logo mesta :** V auguste na CITY FESTE v Parku Š. Moysesova bolo primátorom predstavené nové – prvé logo mesta ako firemný pracovný symbol mesta, ktoré je otvorené, plné príležitostí pre tvorivý spokojný život rodín v ňom. Takto autori vysvetľujú symbol jednoduchého žltomodrého vežiaka – okna s otvorenou ohradou – ako štvorlístok atribútov: rodina, bezpečnosť, pracovné príležitosti a relax. Keby

niekto nerozumel výtvarnej skratke, má možnosť vnímať stále platný erb, ktorý bol schválený MsZ v r. 1992 (t.j. 17 rokov) ako historicky a umelecky cenný symbol mesta. Vyjadruje súčasný i pôvodný názov mesta. Podľa Heraldickej komisie SR má síce isté formálne heraldické nedostatky, ale tým, že symbol má aj určitú mystickú myšlienku (pevný kríž v neistých vodách života) – stavia ho do kategórie najpozoruhodnejších mestských erbov vôbec.

**Aktívne
poslankyne :**

Poslankyne MsZ Monika Kopčová a Stella Víťazková už viackrát na ihrisku Tereška (IV. volebný obvod) organizovali za pomoci CVČ, TS a MsÚ súťaže a hry pre deti, ktorými deti usmerňujú a vyplňajú ich voľný čas (úlohy zamerané na osvetu, odpadové hospodárenie, šport...).

**Primátor
v ohrození :**

Po 7 rokoch vo funkcii primátora sa Ivanovi Černajovi po prvýkrát dostalo nevďačných reakcií. Dňa 6. augusta na MsZ razantne vystúpila dôchodkyňa p. Ch. s obvinením z korupcie, ktoré údajne vzniesla pred ňou mestská prokurátorka p. R. – tá autorstvo odmieta, a tak nepodložené obvinenie bude mať súdnu dohru. Po februárovom odhlasovaní uzavretia zimného štadióna poslancami MsZ dostal zaň v septembri výhražný list primátor. Písalo sa v ňom, že ak neotvorí prevádzku zimného štadióna „odskáče si to on a jeho rodina“. Polícia to prešetruje, funkcionári hokeja sa od toho listu dištancujú. Primátor podal trestné oznámenie na neznámeho páchatel'a za vyhrážky a útok na verejného činiteľa.

**Štafeta prevencie
u nás :**

Mesto Nitra odovzdalo dňa 6.11. primátorovi Žiaru symbolickú štafetu boja proti sociálno – patologickým javom a kriminalite mladistvých.

Nové médium :

V decembri 2009 vznikol webový portál ŽIAR 24 s cieľom informovať o aktuálnom dianí v mestách Žiar nad Hronom, Kremnica a v okolí. Šéfredaktorom je Martin Károly.

**Primátor hodnotí
r. 2009 :**

Rozbeh projektov je výsledkom dobrej tímovej práce, výkonného a súčinného vedenia mesta, jeho ideí, podpory poslancov i občanov mesta. Mesto čiastočne predvídalo v rozpočte výpadok cca 660 tisíc Eur ako dopad krízy. Paradoxne však mesto v tomto roku veľa rekonštruovalo – školy, osvetlenie mesta (primátor vidí v histórii r. 2003 pri nástupe do funkcií väčšiu krízu). T. r. sa kríza prejavila najmä v športe, kedy MŠK stratilo hlavných sponzorov. Mestské zastupiteľstvo zachraňovalo situáciu tým, že uzavrelo najdrahšie zariadenie na prevádzku – zimný štadión, aby ostatné športy – najmä mládežnícke – mohli fungovať. Časť fanúšikov to vidí veľmi negatívne, ale opatrenie bolo nevyhnutné. Na krízu doplatil aj futbal, ktorý (ako samostatný klub) nemá financie na zaplatenie hráčov – profesionálov. Napriek všetkým problémom mesto môže úspešne čerpať dotácie z EÚ na projekty (rekonštrukcie škôl, Námestie MS, nová technika na zber odpadu, centrum zhodnocovania odpadov... – dotácie stúpili až do výšky 33 miliónov Eur). Na nové osvetlenie mesta si mesto mohlo vziať úver, kupujú sa nájomné byty pre mladé rodiny atď. Aj priemyselné podniky sa dostávajú do kladných čísel, čo je nádejné.

Pozn. Pozri článok primátora v Mestských novinách 12.01.2010 v Sprievodnej dokumentácii ku Kronike 2009.

MESTSKÉ ZASTUPITEĽSTVO :

Mestské zastupiteľstvo má 19 poslancov. V priebehu roka nastali dve zmeny. Mgr. Slavomír Šimeg zmenil trvalé bydlisko, jeho náhradníkom sa stal MUDr. Richard Rišňovský od 5.02.2009. Neskôr Marek Baláž odstúpil z funkcie (bol menovaný za riaditeľa ZŠ Ul. Janského), za neho nastúpila Alica Terlandová od 6.08.2009. Mestských zasadnutí bolo deväť. Pred každým poslanci problémy predrokovali. Okrem permanentných úloh sa na zastupiteľstvách zaoberali:

- 5. februára 2009 :**
- schválená bola kúpa 24 bytov v bytovom dome č. 509 Ul. M. Chrásteka v Žiari nad Hronom (6 garsóniek, 18 dvojizbových bytov) od predávajúceho JADRANY s.r.o. za kúpnu cenu 829,84 Eur/m². Zmluva bude uzatvorená po zhotovení a kolaudácii bytov. Predávajúci vybuduje 12 parkovacích miest na svojom pozemku, ktoré prevedie do vlastníctva mesta.
 - schválený bol zámer revitalizácie centrálnej mestskej zóny
- 25. február 2009 :**
- **mimoriadne MsZ :**
 - schválená bola Organizačná štruktúra mesta Žiar nad Hronom s účinnosťou od 1.03.2009
 - schválené bolo rozpočtové opatrenie č. 1/2009
 - schválil sa príspevok vo výške rozpočtového opatrenia č. 1 pre MŠK Žiar nad Hronom, spol. s r. o. na zabezpečenie klubov: futbalový, volejbalový, basketbalový, cyklistický, strelecký, karate, stolnotenisový, vodácky, tenisový, atletický, rybársky, plavecký
 - ukladá prednostke MsÚ hľadať možnosti na prevádzku ľadovej plochy pre verejnosť najmenej na 2 mesiace v roku
- 23. apríla 2009 :**
- schválené bolo rozpočtové opatrenie č. 2, ktorým sa zvýšil rozpočet (príjmy i výdavky) o 784 863 Eur. Záverečný účet za rok 2008 bol schválený bez výhrad.
 - schválený bol Územný plán mesta Žiar nad Hronom, ktorý spracovala projektová kancelária URBAN TRADE Ing. Arch. Dušan Hudec, Košice. O záväzných častiach územného plánu mesta Žiar nad Hronom bolo schválené VZN č. 1/2009.
 - ďalšie schválené VZN č. 4 o zeleni mesta, č. 2 o vodnej stavbe Mlynský náhon a rybníky v Parku Š. Moyses, dodatok č. 2 k VZN č. 2/2008 o nakladaní s odpadom, VZN č. 3 o používaní pyrotechnických výrobkov na zábavné účely v meste
 - schválený bol vznik Občianskeho združenia Zažiar, jeho stanovy a orgány (štatutár Ivan Černaj, výbor: Božena Mikulčíková, Marek Baláž, Martin Baláž). Cieľom OZ je mládež mesta.
 - schválený bol zámer prenájmu plôch na Námestí MS a jeho podmienky (v lete r. 2009 za účelom prevádzok letných terás)
 - uznesením č. 45 bol schválený predaj nehnuteľnosti – detské jasle Ul. Tajovského 34 so súpisným č. 561 pre REMESLO stav, s r.o. Priemyselná 12, ktorá zrealizuje prestavbu nebytových priestorov na 17 nájomných bytov. Po prestavbe v prípade, že mesto získa dotáciu z MVR SR a úver ŠF RB, mesto byty odkúpi späť v roku 2010 (termín kolaudácie a podmienok je poistený zmluvnou pokutou).

- 6. mája 2009 :**
- **mimoriadne zasadnutie MsZ :**
 - schválené bolo predloženie žiadosti o NFP na realizáciu projektu Centrum zhodnocovania odpadov Žiar nad Hronom (CZO)
 - v prípade schválenia žiadosti Ministerstvom životného prostredia SR poslanci schvaľujú kúpu nehnuteľností v obci Ladomerská Vieska od vlastníka STO s r.o. za účelom realizácie projektu CZO
- 27. mája 2009 :**
- **mimoriadne zasadnutie MsZ :**
 - schválené predloženie žiadosti o NFP na realizáciu projektu Revitalizácia centrálnej mestskej zóny Žiar nad Hronom (v súlade s Územným plánom mesta, časť Budovanie zón oddychu a rekreácie v meste)
- 11. júna 2009 :**
- schválené 3. rozpočtové opatrenie (zvýšenie rozpočtu o 96 480 Eur)
 - schválenie novej akciovej spoločnosti : Technické služby Žiar nad Hronom a.s., Sídlo: SNP 121. Zakladatelia : č.2. Technické služby ZH spol. s r.o., Ul. A. Dubčeka, č. 1 TATRA REAL, a.s., Dunajská 25, 811 08 Bratislava
 - Predmetom podnikania vzniknutej spoločnosti je predovšetkým oblasť nakladania s odpadom, čistenie kanalizačných systémov, služby v pôdnom hospodárstve atď. Základné imanie spoločnosti je 25 000 Eur (rozdelené na 10 ks akcií upísaných zakladateľom č. 2 a 90 akcií zakladateľom č. 1). Podpredsedom predstavenstva a.s. TS sa stal Igor Rozenberg, členmi dozornej rady sú Ladislav Kukolík a Božena Mikulčíková. Schválená bola aj zmluva o spolupráci medzi Mestom Žiar nad Hronom a spol. TATRA REAL, a.s. V dôvodovej správe sa uvádza (z uznesenia č. 144/2008) o.i.:
 - Spol. Technické služby naďalej zabezpečuje širokú škálu činností pre mesto, ale v súvislosti s rôznorodou skladbou činností nie je možné koncentrovať sa na oblasť odpadového hospodárstva v takom rozsahu, ako si to v súčasnosti vyžaduje. Nedisponuje ani finančnými zdrojmi na nové investície. Tatra real, a.s. má dlhoročné skúsenosti v reštrukturalizácii a riadení podnikov a má silné finančné zázemie, ktoré umožní financovať modernizáciu a investície v odpadovom hospodárstve ako strategický partner. Výška investície na skládkovacie kapacity sa odhaduje na 1,3 mil. Eur (cca 40 mil. Sk) a potreba novej techniky na 660 tisíc Eur (cca 20 mil. Sk).
 - schválené bolo VZN č. 5/2009 o príspevkoch na opatrenia na ochranu detí a sociálnej kurately a VZN č. 6/2009 o sociálnych službách
 - do normotvornej komisie bol schválený ďalší člen JUDr. Milan Gocník
- 6. augusta 2009 :**
- zánik mandátu poslanca Mareka Baláža (pozri úvod k MsZ)
 - rozpočtovým opatrením č. 4 sa príjmy aj výdavky mesta zvyšujú o 358 493 Eur. Navýšený bol aj úver o 500 00 Eur (= potrebný na úpravy chodníkov pri súčasnej rekonštrukcii osvetlenia mesta).
 - poslanci vzali na vedomie informáciu o príprave Žiarskeho jarmoku 2009
 - schválené bolo používanie loga mesta Žiar nad Hronom (pozri „Nové logo mesta“ a v Sprievodnej dokumentácii ku Kronike 2009 aj Dôvodovú správu pre MsZ)
 - na podklade neustálych sťažností obyvateľov (aj emotívne vystúpenie p. Ch. na tomto MsZ – pozri úsek „Primátor v ohrození“) na nočné výtržnosti pri prevádzkach nočných podnikov uložilo MsZ prednostke MsÚ pripraviť nové VZN o pravidlách času predaja v obchodoch a prevádzkach služieb na ďalšie MsZ. (Pôvodné VZN museli poslanci zrušiť, keďže prokurátorka vzniesla proti

nemu výhrady. Preto samospráva mesta nemala nijakú možnosť pripomienky občanov riešiť.)

- poslanci schválili správu o odpadovom hospodárení (noví pracovníci, likvidácia čiernych skládok stála mesto t.r. 13 000 Eur, úspešne funguje Zelená linka, v stojiskách sa vymieňajú smetné nádoby, samostatné stretnutia s občanmi zvolali poslanci za IBV a Šášovské Podhradie atď.) a o rozkopávkach (pre generálnu rekonštrukciu osvetlenia v meste by sa mohol rok označiť ako Rok rozkopávkov).

Uvádzať?

- na základe Správy Komisie na ochranu verejného záujmu pri výkone mestských funkcionárov v MsZ sa začalo konanie vo veci verejného záujmu proti poslancovi J.B.

15. októbra 2009 : - schválilo rozpočtové opatrenie č. 5 a prijatie úveru od VÚB maximálne do výšky 4 milióny Eur (aj ručenie blanco zmenkou)

- schválené správy o školstve a MsKC

- schválené VZN č. 7/2009 o poplatkoch za znečisťovanie ovzdušia (prevádzkovateľmi malých zdrojov) a dodatok ku VZN č. 2/2008 o spôsobe nakladania s odpadom a poplatku za odpady

- schválený bol prenájom pozemkov (a jeho podmienky) na realizáciu projektu Prístavba a rekonštrukcia mládežníckej ubytovne k SOŠ obchodu a služieb v Žiari nad Hronom

17. decembra 2009 : (na zasadnutí boli prítomní členovia mládežníckeho mestského parlamentu – predsedníčka Viktória Fričová)

- poslancový zbor oceňoval dlhoročnú obetavú prácu MUDr. Kamila Snopku a MUDr. Jozefa Řídkeho a pri príležitosti ich 80. narodenín im blahoželal

- odvolaný bol Jozef Číž z funkcie náčelníka mestskej polície odo dňa 31.01.2009

- menovaný bol Vladimír Mališ do funkcie náčelníka MsP od 1.02.2010 (pozri časť Obyvateľstvo)

- schválený bol rozpočet mesta na rok 2010 a MsZ vzalo na vedomie návrh na dlhodobý rozpočet mesta na r. 2011 a 2012

- schválené bolo 6. rozpočtové opatrenie MsKC na rok 2010 (441 267 Eur)

- schválené boli : VZN č. 10/2009 o miestnych daniach, VZN č. 16/2009, ktoré mení zásady rozpočtového hospodárenia mesta, VZN č. 11/2009 o pravidlách času predaja v obchode a času prevádzky služieb, VZN č. 12/2009 – Trhový poriadok, VZN č. 8/2009 o výške dotácií na prevádzku a mzdy v ZUŠ, MŠ a ŠZ, VZN č. 9/2009 o zmenách na čiastočnú úhradu nákladov v školách a ŠZ, VZN č. 13/2009 – Zásady hospodárenia a nakladania s majetkom mesta, VZN č. 14/2009 – zmeny v nakladaní s komunálnym odpadom, drobným stavebným odpadom, VZN č. 15/2009 o miestnom poplatku za odpady

- vzalo na vedomie vyhodnotenie Kalendára športových podujatí za rok 2009 a nový návrh na rok 2010

- vzalo na vedomie žiadosť Hokejového klubu MŠK na splátku prekročeného rozpočtu klubu o 19 099,02 Eur za sezónu 2008/2009. V súvislosti s týmto nečakaným výdavkom MsZ uložilo prednostke dať do harmonogramu práce MsZ predkladať informácie o finančnom ukončení súťažných sezón klubov MŠK a kontrolórke mesta ukladať vykonať finančnú kontrolu v HK za rok 2009 a výsledky predložiť na februárovom zasadnutí MsZ.

- za prísediacich na súde v Žiari nad Hronom MsZ schválilo na nasledujúce volebné obdobie 2010 – 2014 : Ing. Máriu Čopovú (Jiráskova 8/55), Ľuboša Filipčíka (M.R.Štefánika 32/17), Bc. Máriu Šimegovú (Bernolákova 4/13)

- ako prípad hodný zreteľa schválilo MsZ predaj pozemkov za 1 Eur (s podmienkou) za účelom vytvorenia prístupovej cesty a parkoviska k výstavbe evanjelického kostola (pre CZ EC a.v. v Kremnici)
- ako prípad hodný zreteľa schválilo MsZ predaj pozemkov za cenu 28,50 Eur/m² (doteraz ich mal v prenájme) na Námestí MS, kde má žiadateľ DELTA trade, s.r.o. právoplatné stavebné povolenie na výstavbu Polyfunkčného centra od r. 2007. Ide len o pozemky pod stavbou. (V Sprievodnej dokumentácii doložené doklady.)
- neschválilo žiadosť o dlhodobý prenájom pozemku o výmere 110 m² pre žiadateľa SPARX, s.r.o. Novomeského 8/70 Žiar nad Hronom na výstavbu 5 garáží
- doterajší hnuiteľný majetok zverený do správy TS, s.r.o. na základe Zmluvy o správe majetku Mesta Žiar nad Hronom sa rozhodnutím MsZ odníma TS od 1.01.2010 a súčasne sa pre TS, s. r. o. tento majetok daruje. Ide o telefónnu ústredňu, nakladač UNIKOM, AVIA – montážna plošina, špeciálne vozidlo DAEWO LUBLIN v zostatkovej hodnote 18 993,24 Eur (572 190,35 Sk)
- schválená bola zmena Uznesenia č. 45/2009 nasledovne: Remeslo stav, s.r.o. – žiadateľ do 31.12.2009 prestavia nebytové priestory na 19 bytových jednotiek (nie 17) pre Mesto Žiar nad Hronom. Do 31.01.2010 Remeslo stav ako predávajúci a Mesto ZH ako kupujúci uzatvoria kúpnu zmluvu na prestavaných 19 bytov (z nebytových priestorov na nájomné byty) za podmienky, že Mesto ZH získa dotáciu z MVRR SR a úver zo ŠF RB (žiadosť o dotáciu na kúpu podáva). Nájomný charakter bytov bude zachovaný po dobu najmenej 30 rokov.
- schválený bol časový a obsahový plán rokovaní MsZ v r. 2010
- schválené bolo znovuzaradenie všetkých 6 školských zariadení (školské jedálne pri materských školách) do siete ako súčasť MŠ Ul. Dr. Janského č. 8. Schválené sú aj ich zriaďovacie listiny ako aj zmena Zriaďovacej listiny MŠ Ul. Dr. Janského 8 z r. 2008.
- primátorovi bola schválená mimoriadna odmena vo výške mesačného platu za kvalitnú riadiacu prácu

II.

Z ROZPOČTU MESTA

Rozpočtový rok 2009 bol pre mesto Žiar nad Hronom finančne náročný. Tak ako ostatné mestá a obce na Slovensku bolo potrebné vysporiadať sa s ekonomickými následkami celosvetovej hospodárskej krízy. Tieto sa prejavili najmä rastom nezamestnanosti ako aj veľkým výpadkom príjmov v rozpočte mesta. Napriek týmto problémom mesto Žiar nad Hronom nadviazalo na rok 2008 v získavaní prostriedkov z fondov EÚ. Uchádzať sa o prostriedky z fondov EÚ sme sa mohli aj vďaka dobrému hospodáreniu za posledné štyri roky, kedy mesto hospodárillo vždy s vysokými prebytkami. Medzi najvýznamnejšie projekty financované z fondov EÚ, ktoré boli realizované v roku 2009, bola Rekonštrukcia Základnej školy na Ul. M. R. Štefánika, Projekt intenzifikácie separovaného zberu, Projekt vzdelávania zamestnancov, Projekt komunitná a terénna práca. Všetky projekty realizované v roku 2009 boli financované formou refundácie z fondov EÚ a štátneho rozpočtu. Z tohto vyplýva aj veľký tlak na peňažné toky mesta Žiar nad Hronom v roku 2009 ako aj na nasledujúce roky počas doby realizácie projektov. V tomto roku sa začalo aj s celkovou rekonštrukciou verejného osvetlenia v meste, na ktorú si mesto Žiar nad Hronom zobralo úver v ČSOB a. s. Úver bol v roku 2009 čerpaný v celkovej výške 2 670 019,83 €. Splácanie istiny úveru sa začne až v polovici roku 2010.

Rozpočet mesta na rok 2009 bol schválený MsZ dňa 11.12.2008 uznesením č. 143/2008 a bol zostavený ako vyrovnaný. Bežný rozpočet bol zostavený ako prebytkový a kapitálový rozpočet bol zostavený ako schodkový. V priebehu roka mestské zastupiteľstvo schvaľovalo šesť rozpočtových opatrení.

Výsledkom hospodárenia za rok 2009 bol schodok vo výške 5 667 505,10 €. Na vysvetlenie vzniknutého schodku je potrebné uviesť, že len pohľadávka mesta Žiar nad Hronom voči štátnemu rozpočtu za tri veľké projekty – Projekt rekonštrukcie Základnej školy na Ul. M. R. Štefánika, Centrum zhodnocovania odpadov, Intenzifikácia separovaného zberu je 2 285 589,18 eur. Ak by boli všetky projekty z fondov EÚ refundované do 31.12.2009, mesto by aj napriek výpadku príjmov z položky „Výnos dane z príjmov poukázaný územnej samospráve“ hospodárillo s aktívnym saldom bežného rozpočtu viac než 523 tisíc eur.

Názov	Upravený rozpočet 2009	Plnenie k 31.12.2009
<u>Príjmy celkom</u>	17 872 340 €	17 475 539,96 €
Z toho:		
Bežné príjmy	9 995 290 €	9 953 196,84 €
Bežné príjmy rozpočtových organizácií	231 343 €	231 580,79 €
Kapitálové príjmy	1 918 729 €	1 462 499,91 €
Kapitálové príjmy rozpočtových organizácií	0 €	0
Príjmy z finančných operácií	5 726 978 €	5 828 262,42 €
<u>Výdavky celkom</u>	17 778 129 €	17 358 802,67 €
Z toho:		
Bežné výdavky	6 202 511 €	6 725 982,68 €
Bežné výdavky rozpočtových organizácií	3 922 012 €	3 921 768,48 €
Kapitálové výdavky	7 329 856 €	6 573 481,14 €
Kapitálové výdavky rozpočtových organizácií	93 550 €	93 550,34 €
Výdavky z finančných operácií	230 200 €	44 020,03 €

III.

VÝZNAMNÉ NÁVŠTEVY MESTA

- marec** - ministerka práce, rodiny a sociálnych vecí SR p. Viera Tomanová osobne otvorila prevádzku zrenovovaných miestností v Domove dôchodcov a sociálnych služieb v Žiari nad Hronom
- 11. marec** - štátny tajomník Ministerstva pôšt, dopravy a telekomunikácií p. Dušan Švantner (je aj podpredseda VÚC) naše mesto aj firmu Slovalco navštívil, aby sa informoval o dopadoch hospodárskej krízy na mesto
- 1. máj** - na Námestí MS primátor mesta Ivan Černaj privítal premiéra Róberta Fica s jeho sprievodom o 14.00 hod. (Róbert Kaliňák – minister vnútra SR, Viera Tomanová – ministerka práce, rodiny a sociálnych vecí SR, Monika Flašíková – Beňová – europoslankyňa a ďalší). V príhovore pred priaznivcami R. Fico zdôraznil význam 1. mája ako Sviatku práce i deň vstupu SR do EÚ.
- 28. máj** - primátor prijal francúzskeho veľvyslanca Henry Cunyho. Veľvyslanec sa zúčastnil na slávnosti vztyčovania francúzskej vlajky na Námestí MS (francúzska spoločnosť Dalkia sa stala významnou firmou v Žiari nad Hronom) a vyhodnotenia súťaže žiakov Planéta malého princa (pozri časť Životné prostredie).
- 31. máj** - premiér vlády SR Róbert Fico a ďalší politici sa osobne zúčastnili otvorenia nového multifunkčného ihriska pri ZŠ Ul. Jilemnického, a hoci bolo daždivo, zahrali si na ňom aj futbal. Výstavbu ihriska podporila finančne vláda (1 200 000 Sk) i mesto (500 000 Sk). Podujatie predchádzalo voľby do európskeho parlamentu.
- 12. jún** - japonská kultúrna atašé Masako Morishita sa zúčastnila v našom meste na slávnosti mieru a hodnotenia súťaže origami – orizuru, ktorú inicioval Mgr. Miloš Viglašský ako pamiatku na obeť atómovej bomby 12 – ročnú Sadako Sasaki
- 14. september** - mesto navštívila poslankyňa NR SR Magda Vašáryová (– študentov a žiakov škôl a seniorov v Klube dôchodcov)

IV.

ZMENA TVÁRE MESTA

Nové stavby :

Nové stavby v tomto období v meste nepozorovať aj kvôli kríze, ale nevyhnutné je veľa zastaraných, dobe už nevyhovujúcich objektov a ciest rekonštruovať. Novou stavbou je v poradí už siedme detské ihrisko. Pribudlo t. r. zásluhou detskej lekárky Andrey Gelienovej a mesta, ktoré ho vybudovali pri starej poliklinike na Ul. Janského. Mesto a MsP ho udržiava ako ostatné ihriská (je oplotené, uzamkované). Názov má SLNIEČKO. Novinkou pre obyvateľov je bonus firmy, ktorá rekonštruuje osvetlenie mesta – vysoký umelý vianočný strom v centre mesta (fontána na Námestí MS).

Rekonštrukcie :

1. Celý rok 2009 sa intenzívne komplexne rekonštruovala posledná z troch mestských ZŠ – ZŠ na Ul. M. R. Štefánika (s podporou 48 mil. Sk z eurofondov, doplatok z mestského rozpočtu – pozri časť Školstvo). Práce boli v r. 2009 aj úspešne ukončené.
2. Najväčšia investícia mesta v jeho novodobej histórii sa začala v apríli 2009 – rekonštrukcia mestského osvetlenia. Kritický stav zastaraného osvetlenia si vyžiadal 100 miliónový úver (3 320 000 Eur), aby mesto mohlo tento náročný projekt realizovať. Znamená to výmenu svietidiel, stožiarov, vedení – rozvodov, elektroinštalácie. Modernizácia by mala priniesť úsporu na úrovni 50% dnešných nákladov na elektrinu. Úver sa bude splácať 20 rokov. Kvôli rozkopávkam mesto odsúhlasilo veľkú rekonštrukciu chodníkov, čím sa zvýši úver o 500 000 Eur. Práce sa začali na IBV (skončili sa už 17. augusta). Moderné ECOLUME už teraz šetrí 40% energie využívanéj v noci. Nasledovala ETAPA, potom stred mesta, atď. – ukončenie prác by malo byť v októbri 2010. Celá sústava osvetlenia má viac ako 1 600 svetelných miest. Počas prác sa odкрýva veľká poruchovosť káblov pôvodného vedenia – životnosť bola prekročená. Práce znepríjemňujú zlodeji káblov, čím aj pri poruchách vedenia vznikali veľké finančné škody. Súbežne pokračuje aj rekonštrukcia teplovodného systému, čím sa v tomto roku v meste množia aj rozkopávky.
3. V máji bola ukončená rekonštrukcia 24 bytov v „Jadrane“ prevažne pre mladé rodiny.
4. Údržbu drevín v Parku Š. Moysesova vykonala špičková firma zaoberajúca sa arboristikou. Prvá etapa prác bola vykonaná v júli na drevinách, ktoré mali vážne defekty. Rizikové boli vyrúbané, ostatné boli ošetrené.
5. Pokračovala aj obnova plážového kúpaliska. K novým altánkom a obnoveným toaletám pribudla rekonštrukcia detského bazéna a jeho okolia.

6. V MsKC si návštevy exkluzívnych hostí – najmä populárnych spevákov – vyžiadali t.r. rekonštrukciu zákulisia (šatne, sociálne zariadenia). Kvalitu vysoko ocenila napr. švédska skupina HAMMER – FALL.
7. Po dlhoročnom používaní sú autobusové zastávky v meste v dezolátnom stave. Vedenie mesta rozhodlo o ich výmene za nové. Reklamná agentúra, ktorá je aj investorom, bude bočné steny prístreškov využívať na reklamu. Ku ich komfortu má slúžiť aj ich osvetlenie. Časť prístreškov bola t.r. vymenená.
8. Iné:
 - Technické služby opravili cca 150 výtlokov na komunikáciách v meste po zime
 - zrekonštruované boli schodiská pri Daňovom úrade
 - opravil sa chodník na Ul. Svitavskej (na podnet v „čiernej skrinke“), vyasfaltovaný bol aj chodník na Ul. M. R. Štefánika (dlhodobo rizikový)
 - pred školami a NsP boli obnovené farebné značenia pre chodcov
 - pre psí útulok dalo mesto vybudovať výbehy a urobilo ďalšie úpravy (cca 6 700 Eur)
 - zrekonštruovaná bola jediná fontána v meste na Námestí MS – pešia zóna (výmena čerpadla, čistenie trysiek). Nefunkčná stará fontána (t.č. ničená skatebordistami) bude zlikvidovaná pri stavbe polyfunkčného centra. Tretia fontána v parku zostáva síce nefunkčná, ale esteticky vhodná.

Projekt zmeny námestia :

Na základe projektu mesto získalo od ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja SR na revitalizáciu Námestia MS cca 1 600 000 Eur (viac ako 47 miliónov Sk). Od februára 2010 by sa mala časť námestia smerom k hotelu Luna meniť na atraktívne centrum mesta (netýka sa to pešej zóny, ktorú nemožno meniť). K projektu patrí aj zámer osvetlenia troch významných mestských budov – kaštieľ, Kostol Povýšenia sv. Kríža a „biely dom“ (administratívne sídlo). Pôvodne kvôli kríze odložený zámer investora Delta Trade z Tlmáč vybudovať polyfunkčné centrum s kaviarňami a obchodíkmi na Námestí MS sa predbežne posúva tiež na február 2010. T. r. sa teda na námestie znovu vrátili dočasné letné terasy.

Tržnice :

Dlhoročne využívaná mestská tržnica na Ul. A. Dubčeka („Lovčianska cesta“) by potrebovala modernizáciu. Napriek tomu pre výhodnú polohu a návyk obyvateľov je stále obľúbenou centrálnou tržnicou. Dve nové tržnice (svätokrížska a na Etape) zatiaľ zívajú prázdnotou.

Územie nikoho? :

Železničná stanica má síce názov Žiar nad Hronom, ale stojí na území, ktoré patrí obci Ladomerská Vieska. Cesta k železničnej stanici nie je osvetlená (v projekte mesta jej osvetlenie nie je), zrušené je aj zachádzanie autobusov MHD priamo na stanicu. Problém tak komplikuje cestujúcim vlakom príchod a odchod k stanici.

V.

OBYVATEĽSTVO

- Koľko nás je ?** K 31. decembru 2009 malo mesto 19 312 obyvateľov (o 186 ľudí menej ako vlani). Počas roka sa narodilo 176 detí, umrelo 174 ľudí. Odstaľovalo sa 410 a pristaľovalo 216 obyvateľov. Sobášov bolo 124 a rozvodov 72 (počet rozvodov stúpa naďalej). Zaujímavý je údaj o zrušení trvalého pobytu – zrušilo ho až 429 ľudí, z toho najviac v mesiaci júli – až 267, najmenej v auguste – 2.
- Prvý Žiarčan :** V žiarskej nemocnici sa ako prvý Žiarčan narodil Matejko Cibulša 2. januára ako druhé dieťa rodiny. Ako tradične ho navštívil primátor a vedúca ZPOZ.
- Prvé trojičky :** V banskobystrickej nemocnici dňa 19. decembra 2009 sa narodili prvé žiarske trojčatka v rodine Urblíkovcov – matka Drahomíra, otec Peter. Dostali mená apoštolov – Matúš, Jakub a Filip. Náročnú starostlivosť o deti pomáha zabezpečiť aj mesto – primátor poskytol finančnú pomoc 1 000 Eur a bezplatnú opatrovateľku na 1 rok.
- Euro v meste :** Euro ako nové platidlo sa ujalo pokojne, nenastalo ani predpokladané zvyšovanie cien, dokonca priemyselný tovar mal tendenciu znižovania cien. Do 16.01. sa mohlo platiť aj korunami, ceny sa uvádzali v eurách i v korunách.
- Kríza v meste :** Plynová kríza začiatkom r. 2009 sa obyvateľov nedotkla. Väčšina obyvateľov je vykurovaná spol. Dalkia, ktorá vyrába energiu aj z alternatívnych zdrojov. Od plynu je závislá nemocnica, ale hoci 2x zvolala krízový štáb – nebolo treba zasahovať. Kríza – aj ekonomická – spôsobila, že byty v meste zlacneli. Väčší problém je so stavom zamestnanosti. V celom okrese sa nezamestnanosť zvýšila o 4,33% (= 14,63%). V meste Žiar nad Hronom miera nezamestnanosti vzrástla o 4,96% (= 16,02%). Od r. 2008 je to nárast o 501 viac uchádzačov o zamestnanie (UoZ). Celkovo je v meste 1 538 UoZ. Z toho najvyšší počet UoZ vzrástol v skupine mladých ľudí vo veku 15 – 24 rokov. Ide o následok globálnej krízy, čo je zjavné v celej SR.
Pozn.: Presné informácie pozri v Sprievodnej dokumentácii ku Kronike 2009.
- Problém bezdomovcov :** Opustené budovy sa stávajú útočiskom bezdomovcov. Na Nový rok v opustenej bývalej materskej škole na Ul. Cyrila a Metoda sa našiel mŕtvy bezdomovec, ktorý tu prespával. Alkohol a mraz pomohli. Mestský úrad zabezpečil jeho spopolnenie a pohreb.
- Sme mestom herní ? :** V r. 2007 malo mesto vyše 150 herných strojov. Na začiatku r. 2009 je ich síce menej (110), ale i tak dosť na rast gamblerstva.

- Mládež :** Súčasná sociálna neistota a úpadok morálnych hodnôt sa citlivo dotýka mladých ľudí. Stratou zmyslu života sú sprevádzané viaceré samovraždy. Nie je nezvyklé stretnúť mladých ľudí – najmä v okolí Ul. Duklianskych hrdinov – s igelitovými vreckami na ústach („fet’áci“). Dýchajú toulén, čím si poškodzujú zdravie a môžu byť nebezpeční pre iných. V snahe pomôcť pri usmerňovaní mládeže od apríla mesto vytvorilo pracovné miesto koordinátorky práce s mládežou. (Pozri časť VI.). O.i. jej prostredníctvom sa mladí môžu zúčastniť v krajinách EÚ dobrovoľníckych neziskových činností. Mesto vyhradilo panelový plot pri TS na Ul. SNP pre sprejerov, čím sa pokúša usmerniť túto živelnú zábavu časti mládeže.
- Seniori :** Aktivity seniorov sú v rámci JDS a Klubu dôchodcov /Dom seniorov). T.r. od 18. júna bolo možné sledovať v Domove dôchodcov prácu štyroch slovenských ľudových rezbárov pri práci na nadrozmerých drevených sochách (kurátorom bol Andrej Jánoška). Sochy zostali v domove. Malo by sa toto podujatie stať tradíciou. Zážitok pre obyvateľov domova umožňovalo aj vystúpenie spevokolov Sekera zo Žiaru a Prameň zo Žarnovice. V DK bola 18. marca regionálna prehliadka spevokolov seniorov. Mesto úspešne prezentujú Seniori - optimisti (spevácky i tanečne). Prvá vedúca súboru bola p. Mária Halenárová, potom Eduard Drienko, t.č. Valéria Barčíková. Majú rôzny repertoár, vystupujú pri jubileách, slávnostiach, v súťažiach.
- Osada Pod Kortínou :** Na urbárskych pozemkoch v tejto oblasti boli pôvodne uzavreté zmluvy o prenájme pre 9 rómskych rodín. T. č. si urbár ani mesto nevedia poradiť s tu osídleným už asi 300-členným obyvateľstvom, ktoré ani nie je nikde evidované. Žijú tu v chatrčiach, hromadí sa tu odpad, nehygiena, choroby, fetovanie a drogy, nebezpečie požiarov. Občania v ich okolí podali petíciu proti ich osídleniu. Čiastočne pomáha problém riešiť Komunitné centrum (funguje 1 rok). Postavenie nízkoštandardných bytov má viacero zložitých úskalí a mesto zatiaľ na to nemá prostriedky ani vhodný priestor. Má snahu pripraviť stratégiu, ktorá by pomohla získať fondy „zvonka“.
- Bytový problém :** Akútny problém bývania mladých rodín v meste sa mesto pokúša riešiť kúpou 20 bytov v Jadrane Ul. M. Chrásteka. Byty sa najprv rekonštruovali a vyriešil sa i problém podozrenia z nebezpečia azbestu v konštrukcii – odstránil sa. Ide o garsónky a 2 – izbové byty prednostne pridelené pre naliehavé prípady. Má to na starosti osobitná komisia z poslancov MsZ a pracovníkov MsÚ. Žiadostí o byty bolo 60, nájomné je stanovené na 100 – 150 Eur. V Domove dôchodcov bolo zrekonštruovaných 11 izieb (nábytok, podlaha, polohovateľné posteľe, plastové okná, plazmové televízory). Keďže prevažnú časť financovalo Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, v marci ukončenie rekonštrukcie prišla otvoriť osobne ministerka p. Viera Tomanová.
- Materské centrá :** Pre matky s deťmi je stále aktívne MC Mravenisko. T.r. pribudlo MC Hviezdička pre rómske matky, ktoré sa tu učia civilizovane žiť – napr. projektom Zdravá rómska žena alebo Hľadá sa talent (pre deti).

- Vysoká rozvodovosť :** Advokát žiarskeho súdu v článku (MY) konštatoval vysokú rozvodovosť už za socializmu. V r. 2008 z 249 žiadostí o rozvod bolo vyhovených 225. Ako dôvod sa najčastejšie uvádza rozdielnosť pováh, hoci reálne ide častejšie o neveru. Ako príčinu vidí nedostatky vo výchove a chýbajúce kresťanské hodnoty počas ich detstva a dospievania.
- Sociálna situácia :** Od 1.11.2008 pracujú v meste dvaja komunitní terénni pracovníci a ich dvaja asistenti. Ich úlohou je pomáhať ľuďom zo sociálne neúnosného prostredia (zväčša Rómom). Založili rómske materské centrum Hviezdička, kontrolujú dochádzku detí do škôl, sociálne dávky, spolupracujú s farským úradom, s nadáciou Škola dokorán, pomáhajú vybavovať žiadosti o zamestnanie, doučujú deti, učia ich využívať čas rôznymi aktivitami. Na Ul. Janského je kancelária komunitných pracovníkov, pri ktorej je zriadená stanica charity. Tu sa sústreďuje nepotrebné šatstvo a obuv pre naliehavé prípady. Je to súčasť tvoriaceho sa komunitného plánu sociálnych služieb – tento pripravuje mesto v spolupráci so všetkými organizáciami, ktoré poskytujú sociálne služby. Ide o nasledujúce zariadenia :
- Mestské detské jasle (pre deti do dvoch rokov)
 - Dom seniorov (aktivity pre dôchodcov a zdravotne postihnutých)
 - Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny – pracovisko Žiar nad Hronom
 - Sociálna poisťovňa
 - Domov dôchodcov a sociálnych služieb
 - Domov sociálnych služieb DOMÉNA (denný stacionár)
 - Útulok pre mužov (krátkodobé bývanie)
 - občianske združenia (Mosty, Viktória....)
 - Nadácia Škola dokorán, materské centrá atď. vrátane polície, zdravotníctva, požiarnikov, poradní...
- Domáce násilie :** Množia sa prípady domáceho násillia, ktoré zamestnávajú políciu, zákonodarné orgány v celej republike. Stávajú sa i prípady dlhoročného týrania predovšetkým žien mužmi, ale i naopak. Tento verejnosti často skrytý problém najviac postihuje deti.
- Plážové kúpalisko :** T.r. bolo otvorené od 13. júna, ale počasie nebolo príliš priaznivé. Mesto má snahu udržiavať ceny a služby prístupné čo najväčšiemu počtu ľudí. Podarilo sa rekonštruovať bazén (vlastná filtrácia a chlórovanie), pre deti pribudli atrakcie – vodný hríb a chrlíče.
- Nové médium :** V súvislosti s urýchľovaním globalizácie cez neustále sa zdokonaľovanie techniky rastie dôležitosť internetu. V meste Žiar nad Hronom vznikol nový spravodajský portál o aktuálnom dianí v meste a okolí (najmä Žiar – Kremnica) – www.ziar24.sk. Šéfredaktorom je Martin Károly.
- Doprava :** Výstavba rýchlostnej komunikácie R1 ako priorita vlády SR pokračuje plným tempom pod Kortínou a kaštieľom. Ide o II. etapu stavby Lehôtka pod Brehmi – Šášovské Podhradie. Kvôli bezpečnosti bol od 30.01. do 30.09. zatvorený prechod po lávke cez Hron a stará cesta do Kremnice od 8.04. do 14.09. (Ul.

Partizánska). V čase krízy sú veľmi náročné finančné rokovania. I. etapa Žarnovica – Lehôtka pod Brehmi bola odovzdaná do užívania už 19. novembra 2009 (o 4 mesiace skôr ako bolo plánované). II. etapu je plánované ukončiť v novembri 2010.

Dopravné nehody sa výraznejšie zvýšili na úseku Súhrada (Ul. Partizánska) – Šášovské Podhradie (za 33 mesiacov 38-krát). Pred žiarskou nemocnicou boli osadené spomaľovače kvôli bezpečnosti chodcov.

Mestská polícia :

V r. 2009 zabezpečovalo činnosť MsP 22 policajtov. Okrem bežných prác došlo počas Vianoc k mimoriadnej udalosti, ktorú riešili mestskí policajti. Dňa 25.12. vody Hrona zaplavili provizórne obydlia v blízkosti Hrona, a tak bolo 27 osôb ohrozených na živote. Hliadky MsP ich evakovali do priestorov zimného štadióna krátkodobo a bez zranení. Policajti počas roka zvyšovali svoju kondíciu a vzdelávanie. Počas roka zistili spolu 1 798 priestupkov (o 24 menej ako v r. 2008), kontrolovali dodržiavanie VZN – najmä ochranu mladistvých pred požívaním alkoholu, podieľali sa na preventívnych akciách atď. Vybavenosť policajtov sa skvalitnila. Kriminalitu pomáha odhaľovať 12 monitorovacích kamier v meste. Dňa 24.09. bolo na zimnom štadióne cvičenie všetkých zložiek záchranárov. Motívom bola simulovaná situácia – únik čpavku. Cvičenie preukázalo schopnosť rýchleho zásahu zložiek v prípade ohrozenia obyvateľov. Vo funkcii náčelníka MsP na vlastnú žiadosť končí svoju činnosť mjr. Jozef Číž. Na post náčelníka bolo vyhlásené výberové konanie – prvé bolo neúspešné (3 kandidáti), na druhom 17. decembra bol porotou spomedzi 6 uchádzačov vybraný Vladimír Mališ.

Pozn. Podrobne pozri Správa o MsP za r. 2009 v Sprievodnej dokumentácii ku Kronike 2009.

ZAÚJÍMAVÉ OSOBNOSTI :

Náčelník MsP Mjr. Jozef Číž – narodil sa 19. marca 1954, t.č. má 55 rokov, 2 deti. Absolvoval vysokú školu ZNB a má i právnické vzdelanie. Pracoval v ZNB ako vyšetrovateľ v kriminálnej službe – v Banskej Bystrici na Krajskom úrade vyšetrovania, v Bratislave na Ministerstve vnútra SR, riaditeľom vyšetrovania bol aj vo Zvolene. Od r. 1997 pracoval v civilnom zamestnaní v ŠK ZSNP ako športový riaditeľ do r. 2000, krátko bol nezamestnaný, potom živnostník – manažér futbalového klubu Žiar nad Hronom. Od 1.10.2003 po výberovom konaní nastúpil ako náčelník MsP v Žiari nad Hronom, kde bolo potrebné urobiť rozsiahle zmeny v činnosti a v zastaranom materiálno – technickom zabezpečení MsP. Urobil úpravy v administratíve, vypracoval interné smernice pre fungovanie MsP, zmodernizoval technickú vybavenosť. Od r. 2006 jeho iniciatívu obmedzil zhoršený zdravotný stav, čo ho donútilo uzavrieť svoju činnosť v pozícii náčelníka MsP dňa 31.01.2010.

Ing. Stanislav Šály – (68-ročný) má zaujímavého koníčka – archeológiu. Samostatne – amatérsky robí výskumy v okolí nášho mesta. Podľa jeho záverov v okolí Žiaru nad Hronom našiel mimoriadne zaujímavé stopy po osídlení vo veľmi dávnej minulosti, čo posúva oficiálne dejiny do asi 40 000 rokov pred Kristom. Má svoju individuálnu zbierku nálezov, z ktorých časť ako pravé údajne potvrdil aj Archeologický ústav v Nitre. Svoje tvrdenia, dôkazy prenecháva svojej dcére a archeologickému ústavu.

**Šášovské
Podhradie :**

Vďaka Združeniu na záchranu Hradu Šášov a OZ Šášovčan bol dňa 5. júla otvorený Náučný chodník zo železničnej stanice Žiar nad Hronom cez Ladomerskú Viesku (kostol, kaštieľ) do Šášovského Podhradia ku Pamätnej izbe a na Hrad Šášov. Chodník má 5 informačných tabúl.

Dňa 1. augusta sa konali Šášovské hradné hry, ktorými sa propaguje záchrana hradných ruín a cestovný ruch.

Združenie sa už 5 rokov pokúša o záchranu zvyškov hradu. T. r. sa konečne (v podstate po 300 rokoch od zničenia hradu) urobila menšia úprava – rekonštrukcia západného okenného otvoru. Využil sa aj špeciálny laser na skenovanie hradu, čo by v budúcnosti umožnilo aj obnovu – resp. konverzáciu podľa virtuálneho 3 D modelu hradu. Najväčším problémom pri získavaní prostriedkov na konzerváciu je nejasné vlastníctvo hradu. Koncom augusta združenie zorganizovalo jednodňové čistenie hradných zvyškov od náletových rastlín, ktorého sa zúčastnili viacerí skauti z celej Európy.

Divadelní ochotníci ešte vystupovali s hrou Z dreva vyrezané a začali pripravovať paródiu na motívy Krvavá Alžbeta podľa textu, ktorý spracovala Lívia Sedliaková.

Futbalisti obce v súbojoch III. triedy ObFZ Žiar nad Hronom si vybojovali 2. miesto (prehrali len so Župkovom).

Okolité obce :

Ladomerská Vieska, Lutila, Janova Lehota počas letných prázdnin usporadúvali viaceré zábavno–kultúrno–športové podujatia. V Ladomeri si pripomenuli udelenie jarmočného privilégia zo 17. storočia. V Lutile zatraktívni chov koní. V Janovej Lehote si počas týždňov trvajúcich detských radostí ku koncu školského roka pozvali aj známeho zabávača J. Pročku.

ZPOZ :

Dňa 27.01.2009 bolo slávnostné uvedenie knihy autorky Silvie Hlôškovej – vedúcej ZPOZ-u – KOLOBEH. Ide o zborník príhovorov a poézie k občianskym obradom a slávnostiam, ktorá vyšla s podporou Ústrednej rady združenia zborov pre občianske záležitosti ako metodická pomôcka pre zbory v SR. Autorka pripravuje i druhý diel. V r. 2009 ZPOZ pripravil 37 sobášov, 45 pohrebov, do života bolo prijatých 35 detí. Spomedzi 150 netradičných obradov si mimoriadnu pozornosť vyslúžili prehliadky programov ZPOZ-ov SR v Žiari a v B. Bystrici, ktoré mali tému Zložené krídla (smútočné obrady žiarskeho ZPOZ-u sú už povestné svojou kultivovanosťou, vysokou úrovňou, napr. veľmi zaujalo premietanie fotografií zo života zosnulej). Programy žiarskeho ZPOZ-u upútali aj témou občianskych sobášov. Novým projektom ZPOZ-u t. r. bol Sľub priateľstva určený deťom MŠ – predškólakom. Činnosť zboru má vysokú úroveň, je rozsiahla, rôznorodá, v živote mesta nepostrádateľná.

Pozri hodnotenie ZPOZU v Správe o činnosti MsKC v Sprievodnej dokumentácii ku Kronike 2009.

Navždy odišli :

Dodatočný záznam: Dňa 22.09.1945 sa narodil a dňa 18. decembra 2007 umrel v Južnej Amerike v Brazílii, kde je aj pochovaný, svätokrížsky rodák Ing. Ján Kolón (strojný inžinier, slobodný, cestovateľ, ovládal 4 jazyky – španielsky, francúzsky, taliansky, anglicky). Bol známy ako kvalitný fotografista (jeho sestra Gabriela Kukučková má zbierku jeho fotografií mesta Žiar nad Hronom).

Dňa 23.10.2009 ako 85-ročný umrel stredoškolský profesor Eduard Dodek. Bol spoluautorom jedinej monografie o našom meste, viedol turistický oddiel mládeže, bol poslancom MsZ (zaslúžil sa o sochu Štefana Moysesu na Námestí MS), tvorivosťou, aktivitami sa zapísal do povedomia mnohých obyvateľov mesta. (Pozri článok v Sprievodnej dokumentácii ku Kronike 2009.)

Dňa 11. septembra 2009 umrel Róbert Mesároš, bývalý riaditeľ Technických služieb, poslanec MsZ, zaniatený športovec. Pred nedožitou šesťdesiatkou podľahol zákernej chorobe.

Zaujímavé výročia : 90. výročia sa dožilo viac občanov, záujem o slávnostné obrady v MsKC prejavili Anastázia Hanusová, Anna Lalová. Ocenenie poslancov MsZ a vedenia mesta pri 80. výročí narodenia získali MUDr. Jozef Řídký a MUDr. Kamil Snopko 17. 12. 2009.

ZPOZ pripravil zlatý sobáš manželov Alexandra a Juliany Holičkovcov, Rudolfa a Marty Pradlovcov, Milana a Evy Viestovcov.

VI.

VEREJNO – SPOLOČENSKÝ ŽIVOT

Rok 2009 možno označiť ako ROK VOLIEB. Ich druh, poradie a výsledky :

1. VOLBY PREZIDENTA SR

- dňa 21. marca 2009 :

V meste Žiar nad Hronom sa volieb zúčastnilo 6 355 voličov t.j. 40,67% z 15 761 oprávnených voličov. Kandidáti získali nasledovné výsledky :

- I. Ivan Gašparovič – 32 55 hlasov = 51,22%
- II. Iveta Radičová – 2 074 hlasov = 32,64%
- III. Zuzana Martináková – 454 hlasov = 7,14%
- IV. Milan Melník – 218 hlasov = 3,43%
- V. František Mikloško – 169 hlasov = 2,66%
- VI. Milan Sidor – 108 hlasov = 1,70%
- VII. Dagmar Bollová – 75 hlasov = 1,18%

Prví dvaja postúpili do druhého kola v celoštátnom meradle. Druhé kolo prezidentských volieb bolo 4. apríla 2009. V našom meste prišlo k urnám 45,99% oprávnených voličov a hlasovali takto :

Ivan Gašparovič získal 65,39% hlasov,
Iveta Radičová získala 34,61% hlasov.

Prezidentom SR sa znovu stal Ivan Gašparovič.

2. VOLBY POSLANCOV DO EURÓPSKEHO PARLAMENTU

- dňa 6. júna 2009 :

V rámci predvolebnej kampane 31. mája bolo slávnostné otvorenie multifunkčného ihriska pri ZŠ Ul. P. Jilemnického, keďže mali na ňom účasť viacerí kandidáti do EP za stranu SMER – SD. Vládu, ktorá financovala výstavbu ihriska (prevažne), zastupoval predseda vlády Róbert Fico a minister vnútra Róbert Kaliňák. Súčasťou akcie bol aj futbal. (Pozri časť Významné návštevy mesta.) Účasť vo voľbách bola veľmi nízka – 17,21% voličov z 15 volebných okrskov mesta. Výsledky kandidátov podľa strán :

- SMER – SD = 43,86%
- SDKÚ – DS = 17,17%
- ĽS – HZDS = 11,77%
- SNS = 6,94%
- KDH = 5,47%
- SMK = 0,45%

Podľa počtu hlasov boli v meste najúspešnejší : Monika Flašíková – Beňová, Boris Zala, Eduard Kukan, Anna Záborská, Vladimír Maňka.

3. VOLBY DO VÚC (BBSK-kraj)

- boli 14. novembra 2009 :

Záujem o post predsedu BBSK malo 9 kandidátov. O posty poslancov BBSK malo záujem 496 kandidátov a zvolených mohlo byť 49. Z toho za žiarsky okres bolo 29 kandidátov, zvolení mohli byť len štyria. Záujem voličov na tomto druhu volieb je už tradične nízky. V r. 2001 to bolo v kraji 26,02% - ¼ voličov, v r. 2005 – 18% voličov a v r. 2009 v kraji volilo 27,06%, v okrese Žiar nad Hronom 21,58% a v meste Žiar nad Hronom len 17,58%. Výsledky **volieb predsedu VÚC** v rámci kraja :

- I. Vladimír Maňka (za SMER – SD, HZDS) dostal 48 090 hlasov = 35,41% (v Žiari nad Hronom 1 221 hlasov = 41,69%)
- II. Jozef Mikuš (za SDKÚ, KDH, SAS, OKS – KDS) 39 127 hlasov (v Žiari nad Hronom 883 hlasov = 30,15%)
- III. Milan Murgaš (súčasný župan) získal 18 349 hlasov
- IV. Marián Kotleba získal 13 627 hlasov

Keďže ani jeden kandidát nezískal nadpolovičnú väčšinu hlasov, rozhodovalo druhé kolo volieb dňa 28. novembra 2009. V meste Žiar nad Hronom volilo celkovo iba 13,28% voličov. Vladimír Maňka v Žiari nad Hronom získal 1 171 hlasov, Jozef Mikuš 929. V rámci VÚC zvíťazil Vladimír Maňka (= 50 806 hlasov), Jozef Mikuš (získal 43 791 hlasov). V kraji bola účasť len 18,01%. Výsledky volieb poslancov počas prvého kola podľa strán :

Smer – SD, HZDS = 27 kresiel v parlamente BBSK

SMK = 7

SDKÚ, KDH = 6

NEKA = 5

HZD, SNS = 3

MOST – HÍT = 1

Za okres Žiar nad Hronom boli zvolení tí istí poslanci, ktorí boli i v predchádzajúcom období – t.j. :

Voľby v okrese ZH :

Božena Kováčová (získala 3 021 hlasov)

Ladislav Kukolík (3 020 hlasov)

Vladimír Flímer (2 774 hlasov)

Ivan Černaj (2 682 hlasov)

Voľby v meste ZH :

L. Kukolík – 1 434 hlasov

I. Černaj – 1 295 hlasov

B. Kováčová – 1 115 hlasov

V. Flímer – 1 051 hlasov

(na ďalších miestach boli :

- v rámci mesta ZH : Marek Baláž – 978 hlasov, Daniel Gelien – 732 hlasov

- v rámci okresu ZH : D. Gelien – 2 277 hlasov, M. Baláž – 1 992 hlasov, Š. Maceják – 1 675 hlasov, D. Antal – 1 282 hlasov, ostatní získali pod 1 000 hlasov)

Pozn. Pozri výsledky volieb v Sprievodnej dokumentácii ku Kronike 2009.

Nová poslanskeká kancelária :

Od marca je otvorená v „Dome služieb“ kancelária poslankyne NR SR (ES – HZDS) pre obyvateľov mesta a okolia. Na otvorení boli prítomní primátori a starostovia. Kancelária je občanom prístupná v piatok od 15,00 – 17,00 hod. za prítomnosti asistenta, poslankyňa Zdenka Kramplová bude osobne prítomná 1x v mesiaci.

Informovanosť o separovaní odpadu :

Pracovníci odboru životného prostredia MsÚ, primátor mesta, viceprimátor, prednostka, vedúci finančného odboru, projektový manažér, takmer všetci poslanci MsZ sa 17. marca stretli s predsedami bytových spoločností. Cieľom stretnutia bola informácia o projektoch, na ktoré mesto získalo financie z európskych fondov pre oblasť odpadového hospodárenia, o pripravovanej novej zložky separácie – bioodpadu a o zriadení Zelenej linky v meste. Dohodli sa, že takéto stretnutia sa budú organizovať každé 3 mesiace.

Informačné centrum mládeže :

- ICM v Žiari nad Hronom bolo 14. marca na valnom zhromaždení ZIPCM (Združenie informačných a poradenských centier mladých) v SR prijaté za jeho člena. Sídlo má na Námestí MS („biely dom“). Pre študentov bol na námestí 1x aj putovný informačný autobus o možnostiach štúdia pre mladých.

Dieťa je dar :

Dňa 27. marca sa v Dome kultúry z podnetu speváckeho zboru Holúbky z Kríža konalo stretnutie občanov mesta a okolia venované ochrane života pod názvom Dieťa je dar. Príhovor mali: p. Magda Poloňová (vedúca zboru), poslanec Európskeho parlamentu MUDr. Miroslav Mikolášik (hlavný sponzor) a diecézny biskup Mons. Rudolf Baláž. Cieľom bola výzva na ochranu života od jeho počatia (proti abortom). Súčasťou stretnutia bola prezentácia (ako dar prítomným) CD albumu Holúbkov z Kríža. Do programu prispela aj ZUŠ.

Francúzska vlajka v meste :

Do vlajkovej aleje na Námestí MS dňa 28. mája pribudla ďalšia vlajka – francúzska, keďže od septembra 2008 do priemyselného parku pribudla nadnárodná francúzska spoločnosť DALKIA, ktorú vlajka symbolizuje.

Horné Opatovce :

V bývalej obci sa rodáci, priaznivci i turisti stretávajú. Konali sa tu i výročné strety 60-ročných i 55-ročných rodákov.

Od úradného zániku tejto obce bolo v r. 2009 práve 40 rokov. Pôvodné ZSNP, ktoré svojou neekologickou výrobou spôsobilo tragédiu tejto možno najstaršej obce v Žiarskej kotline, už nahradili nové firmy. Tieto už nepríjemnú minulosť výroby ignorujú, a tak o nej stredná a mladá generácia takmer nič nevie. V strede hromád komunálneho a nebezpečného odpadu stojí ako posledná pamiatka na obec – kultúrna pamiatka Kostol. sv. Vavrinca, o ktorý sa stará Občianske združenie HORNÉ OPATOVCE (doteraz zrekonštruovali exteriér kostola) a ktorý návštevníkov prekvapuje svojou vzdušnou architektúrou a a výbornou akustikou.

OZ HORNÉ OPATOVCE 13. júna na valnom zhromaždení hodnotilo svoju činnosť ako I. etapu rekonštrukcie kostola a jeho okolia, na čom má zásluhu odstupujúce predstavenstvo (Viktor Obertáš (predseda), Albín Valko, Julián Olajec, Štefan Skladan, Jozef Ondřík, Oľga Senciová, Mária Zat'ková). Do nového boli zvolení ďalší pôvodní rodáci (Jozef Hlinka – predseda, Mária Mokrošová, Mária Zat'ková, Alojz Flímer, Ján Mádaj, Augutín Denko, Dáša Benčová, Anna Flímerová, Oľga Senciová, Božena Mádajová). Spomienkové stretnutie na 40 rokov zániku obce a sv. omša boli dňa 5. septembra za účasti cca 600 rodákov, ich detí, pútnikov z Host'oviec a mnohých ďalších hostí. Pozri prílohy v Sprievodnej dokumentácii ku Kronike 2009 a časť Duchovný život.

OZ Okáčik :

Aktívne Občianske združenie OKÁČIK t.r. už v januári odštartovalo III. ročník celoslovenského projektu Nikdy sa nevzdávaj. V rámci neho zorganizovali za pomoci MPSVaR SR integračný pobyt v Hokovciach pri Dudinciach pre zdravotne postihnuté deti z celej SR. Zaujímavý je projekt Adeli centrum v Piešť'anoch, ktoré Okáčik využíva na účinnú terapiu detí s poruchami pohybu (podľa ruského vesmírneho výskumu – špeciálny oblek stabilizuje držanie tela).

Petície obyvateľov:

Záhradkári v okolí Parku Š. Moysesa protestovali proti tej časti nového VZN, podľa ktorého nemôžu čerpať vodu z potoka, ktorý zásobuje historickú pamiatku Mlynský náhon v parku. Mesto protest vyriešilo. Obyvatelia v okolí pohostinstva (bývalé jasle) sa sťažovali na neporiadok a neprístojné správanie sa jeho návštevníkov najmä v nočných hodinách, keďže otvorené býva do 3 hodiny ránej. Mesto však na zásah prokurátora muselo zrušiť VZN, ktoré mestu dovoľovalo obmedzovať otváracie hodiny – prakticky okrem policajnej kontroly zatiaľ mesto nemá šance kritizovaným javom zabrániť.

Rómske materské centrum :

Cieľom založenia komunity Rómske materské centrum je zainteresovať rómske matky, aby začali intenzívnejšie pracovať na vlastnom sebazvdelávaní. RMC má názov HVIEZDIČKA. Jeho budúcnosť je otázna, keďže záujem oň je minimálna.

Mládežnícky parlament :

Dňa 26. novembra sa stretli poslanci mestského mládežníckeho parlamentu, kde si zvolili predsedníctvo. Cieľom parlamentu je zaktivizovať mestskú mládež, získať ich pre činnosť v prospech mesta (kultúra, šport, vzťah k mestu). Členmi sú 44 študenti stredných škôl, predsedom je gymnazistka Viktória Fričová, vytvorili 4 komisie, kontaktujú sa s poslancami MsZ – účasť na stretnutí mala p. Stella Šeševičková a zástupcovia mládežníkov sa predstavili 17. decembra na MsZ. Stretnutia parlamentu sú v budove plavárne (tzv. „mestská obývačka“). Zámer je nádejný aj preto, že mesto Žiar nad Hronom ako jediné na Slovensku má svojho koordinátora pre prácu s mládežou. Najprv Michaela Pribilincová – t.č. je ňou od 1. decembra Erika Rašlíková. Prostredníctvom internetového portálu Facebook vytvorili skupinu Žiarska mládež.

VII.

VÝROČIA A OSLAVY

- Nový rok :** Ani kríza neodradila od tradičnej silvestrovskej zábavy na Námestí MS. Nový rok najmä mladí ľudia privítali ohňostrojom.
- Plesová sezóna :** Začali ju seniori už 16.01. Mestský reprezentačný ples bol 23.01. s účasťou cca 500 ľudí. Úroveň tejto čoraz prestížnejšej zábavy pod názvom „de Luxe“ moderoval český herec Marek Vašut. Druhý reprezentačný ples TŠK Stella bol 7.02. POS v tento deň pripravilo ples pre nezadaných.
- Fašiangy :** Dňa 24. februára bola prvýkrát na Námestí MS organizovaná tradičná svätokrížska zabíjačka (premiéra nebola príliš vydarená – mala by byť poučením na ďalší rok). Na záver prišiel tradičný fašiangový sprievod. Večer bola veselica v MsKC so známou Moravankou.
- Deň učiteľov :** Na 27. marca mesto pripravilo oslavy znovu vo veľkom štýle pre všetkých učiteľov. Primátor tu oceňoval „Učiteľov na jednotku“ (i z radov dôchodcov p. Annu Zapletalovú, bývalú riaditeľku MŠ).
- 64. výročie slobody mesta :** Spomienková slávnosť bola 30. marca pri pamätnej tabuli. Okrem oficiálnych zástupcov mesta a organizácií tentoraz prišli aj školáci. Nechýbali ani pamätníci konca vojny. 7. mája boli tiež k pamätníku položené vence.
- 1. máj :** Oslavy sa začínajú tradične už deň vopred – na Námestí MS býva vtedy veselo. Od rána si stavali stánky predajcovia ľudových výrobkov, popoludní pripravilo MsKC vystúpenia speváckych a tanečných súborov, slávnostne bol postavený „máj“ a večer sa v MsKC tancovalo na „skoromájovej veselici“. Vystúpenia pokračovali na námestí aj 1. mája. Obyvateľov prišiel pozdraviť aj premiér vlády SR Róbert Fico (cestou z Liptovského Mikuláša).
- Deň matiek :** V čase okolo druhej májovej nedele sa Deň matiek oslavoval v obradnej sieni MsKC (primátor prijal zástupkyne rôznych stavov a organizácií), v dome seniorov, dôchodcov a vo všetkých školách.
- Deň detí :** Prípravy osláv MDD na 30. mája v parku so súbežným otvorením plážového kúpaliska sa tentoraz nevydarili kvôli počasiu. Dážď prinútil konať oslavy v MsKC. Súčasťou bol aj galavečer MOSTY – 10. júna, benefičný (zbierka na rekondično – rehabilitačný pobyt detí so zdravotným postihnutím).
- Spomienka na Horné Opatovce :** Uplynulo práve 40 rokov od zániku obce Horné Opatovce. Pozri časti Verejno – spol. život, Duchovný život a Sprievodnú dokumentáciu ku Kronike 2009.

- Šášovské hradné hry :** Takto bolo premenované Dobýjanie hradu Šášov pri organizovaní V. ročníka dňa 1. augusta 2009. Organizátori – OZ na záchranu hradu Šášov, OZ Šášovčan, MsKC, POS i obec Ladomerská Vieska. T.r. sa podarilo získať grant (Postavme si svoj dom) na čiastkovú opravu veže hradu.
- 65. výročie SNP :** Oživuje sa pozitívny význam SNP v histórii Slovenska ako súčasti víťazov II. svetovej vojny. V meste boli pietne oslavy 27. augusta pri pamätníku Ladislava Exnára, organizoval sa beh do vrchu (Šibeničného), večer tradičná vatra.
- Žiarsky jarmok :** Novodobo sa pripravil už ako XVI. v dňoch 9. – 10. októbra práve po ukončení „babieho leta“. V piatok bolo počasie ešte prijateľné, ale v sobotu bol súvislý silný dážď, ktorý pokazil úspešnosť jarmoku pre predajcov a záujemcov. Napriek tomu to bol po roku 1992 tretí najúspešnejší jarmok, keďže stánkov predajcov bolo až 611, zisk z jarmoku bol cca 40 000 Eur. Početné boli drevárske a perníkárske stánky, rozšírili sa i stánky s občerstvením, ale tradičnosť povestných kvalitných huriek sa v honbe za ziskom nepotvrdila.
- Mesiac úcty k starším :** Dňa 28. októbra MsKC pripravilo pre 465 jubilantov 60., 70., 80. – ročných oslavu, spieval im Dušan Grúň. Súťaž Mám rád svojich starkých ako V. ročník pripravilo CVČ a POS. Školy boli aktívne pri oslavách (najmä MŠ). Na konci októbra sa deti v školách vyšantili ako strašidlá pri tzv. „hellowíne“ resp. dňoch tekvic.
- 20. výročie NEŽNEJ REVOLÚCIE :** Už 16. októbra zorganizovali politickí väzni (miestna pobočka ZPKO), KDH, SDKÚ spomienkovú slávnosť pri pamätných tabuliach v rámci Dňa boja za slobodu a demokraciu a 20. výročia nežnej revolúcie. Pribudli vence, sviečky, odzneli hymny a slávnostné prejavy pp. G. Zimanovej, M. Poloňovej, M. Novotného a i. Účastní boli i predstavitelia mesta. Novodobosť tejto spomienky však akoby vyvolávala rozpačitý dojem z týchto osláv. Jednoznačný postoj k 17. novembru 1989 zaujímajú politickí väzni. MP ZPKO zorganizovala znovu 17. novembra 2009 autobusový zájazd do Bratislavy, kde sa konala spomienka na Ružinovskom cintoríne po pomníku politických obetí socializmu. Žiarsky región reprezentovali aj aktívnym vystúpením speváčka Katka Rajnohová a pri návšteve parlamentu mužská spevácka skupina SEKERA. (Pozri záznam a DVD v Sprievodnej dokumentácii ku Kronike 2009.) K účastníkom zájazdu sa ochotne pridalo 7 žiakov a p. učiteľka zo ZŠ Hliník nad Hronom. Oslovené školy v našom meste nemali záujem.
- 50 rokov má ZUŠ i ZŠ na Ul. Janského :** Dňa 20. novembra bola v MsKC slávnosť pri príležitosti 50. výročia Základnej umeleckej školy, na ktorej bol primátorom a krajskou inšpektorkou škole odovzdaný titul „ZUŠ Zity Strnadovej – Parákovovej“ – zakladateľky a prvej riaditeľky školy, známej slovenskej klavíristky. Zo základných škôl si 50 rokov pripomenula vynovená „jednotka“ 11. decembra.
- Predvianočné akcie :** Mikuláš do mesta zavítal 5. decembra. Prišiel síce bez snehu, ale deti v hojnom počte ho po rozprávke v DK privítali na námestí pri peknom programe. Prítomných očaril 10 – metrový umelý moderný stromček (umiestnený na

fontáne), ktorý Mikuláš rozsvietil spolu s ďalšou novou priliehavou výzdobou na Ul. Š. Moyses. V dňoch 8. a 17. decembra boli vianočné koncerty (tradične v DK benefičný Deti deťom a v novom kostole ZUŠ). Po vlaňajších upršaných VIANOČNÝCH TRHOCH sa t.r. v dňoch od 14. do 23. decembra trhy vydarili. Primátorov vianočný punč rozvoniaval námestím a pri srdci hrialo, že všetci svojím príspevkom podporili cieľ akcie – pre deti s postihnutím. Počas 4 dní trhy spestrili zborové spevy. Tentoraz žiaci cirkevnej ZŠ s Holúbkami z Kríža pripravili 23. decembra Živý Betlehem dôstojne na pódiu námestia.

VIII.

PODNIKY V ŽIVOTE MESTA

- Plynová kríza :** V januári boli na 12 dní zastavené dodávky plynu z Ruska na Ukrajinu, čo spôsobilo výpadok plynu aj na Slovensko. Regulačný stupeň č. 8 (bezpečnostné minimum) spôsobil zastavenie výroby v spol. Sloval do 19. januára. Závod Finalcast bol nútený odstaviť všetky plynové pece a cca 40 zamestnancov muselo zostať doma na nútenej dovolenke. Ostatných sa situácia s plynom príliš nedotkla. Obyvatelia v bytoch a domoch neutrpeli žiadnu ujmu aj vďaka tomu, že DALKIA Industry Žiar nad Hronom, a.s. = centrálné zásobovanie teplom dokáže spaľovať aj uhlie.
- Svetová ekonomická kríza :** Ako prvý podnik v priemyselnom parku v dôsledku krízy, ktorý prepustil cca 103 zamestnancov, bol NEMAK SLOVAKIA – mexická firma (pôvodne RAUTENBACH, výroba automobilových komponentov). Slovalco zatiaľ nepočíta s obmedzovaním pracovných síl. Vo februári firma FAGOR EDERLAND prepustila 43 pracovníkov. Spol. ZSNP zo svojich 310 zamestnancov do konca roka vo dvoch etapách pre nedostatok pracovnej náplne prepustila 125 ľudí.
- ZSNP, a.s. :** ZSNP sa po príchode majiteľa private equity skupiny PENTA zásadne menil reštrukturalizáciou, zefektívňovaním podnikania a získavaním perspektívnych investorov. Dnes už do portfólia ZSNP patrí len jeden výrobný závod a viacero obslužných firiem: predaný bol závod ENEVIA – dnes DALKIA – v r. 2008, tiež ZSNP SPO, s.r.o. (skládka priemyselného odpadu), založená bola spol. ZSNP SAL, s.r.o. (spracúva alkalické vody kalového poľa, čo plánuje ukončiť v r. 2012), t.r. vo februári bola predaná aj spol. ZAHAS, s.r.o.(služby požiarnej ochrany). Zostala úloha nájsť strategického partnera pre závod FINALCAST (-odliatky). ZSNP sa tak z veľkej spoločnosti stal stredne veľkou spoločnosťou. Ovplyvňuje to aj jeho možnosti sponzorovať napr. šport v meste (od r. 2004 - 8 naň prispel sumou 8 miliónov Sk). Vplyvom krízy sa predĺžila doba odpredaja niektorých spoločností, keďže v dobe krízy je zložitá nájsť investorov. Generálny riaditeľ ZSNP, a.s. Ing. Ján Klimko rok 2009 hodnotil ako náročný, keďže bolo nutné prepúšťať zamestnancov hromadne, aj keď nie toľko, ako predpokladali. Objem výroby sa najviac znížil vo FINALCASTE – o 45%, potom v doprave, v Naradexe, ale boli aj úspory, keďže v čase krízy sa znížili ceny materiálov a služieb pri rekultivácii kalového poľa. Aj keď bol rok ťažký, pracovníci dostali 13. aj 14. plat.
- Nadácia ZSNP a Slovalco :** Nadácia je jednou z najväčších tohto druhu. Naďalej podporuje mesto i okolie v oblastiach vzdelávania, kultúry, ekológie, zdravia a sociálnych projektov (obmedzuje podporu športu) v celkovej sume cca 300 000 Eur.
- SLOVALCO, a.s. :** Aj počas krízy je Slovalco vďaka dobrým výsledkom v minulosti stále ešte aj v máji stabilizovaná firma. Ako prvý podnik v SR získal certifikát Bezpečný

podnik. Počas tohto krízového roka sa však nahromadilo vyše 35 000 ton hotovej výroby, čo síce nebolo kritické, ale bolo potrebné uskutočniť čiastkové opatrenia: výroba sa znížila o 10%, mzdy boli zmrazené, jeden deň v mesiaci mal každý pracovník voľno (mzda 60%). O prácu síce zamestnanci neprišli, ale zo 740 pracovníkov v r. 1997 sa stav znížil na dnešných 580 racionalizačnými opatreniami. Dohodou odišlo 15 ľudí k októbru. Riaditeľ rok 2009 označil za ťažký, ale stále úspešný.

LANÁ, s.r.o. : Spol. LANÁ patrí do skup. ŽHS, a.s. Napriek kríze výrobu rozširuje. Uspela aj v konkurencii 8 firiem v Nemecku, kde sa budú laná dodávať.

REMESLO, s.r.o. : Vo svojom portfóliu má o. i. aj Kameňolom SOKOLEC, s.r.o. v Bzenici, ktorý dodáva drvené andezitové kamenivo aj na výstavbu rýchlostnej cesty R1.

THERMO-SOLAR : Spoločnosť na výrobu slnečných kolektorov pôsobí v žiarskom priemyselnom parku a má už svoju históriu. Prvý kolektor bol vyrobený v ZSNP vo Výskumnom a vývojovom ústave v r. 1978. V 80-tych rokoch sa vo vtedajšom Československu namontovalo tisíce kolektorov najmä do štátom podporovaných jednotných roľníckych družstiev. Pri ich rušení v 90-tych rokoch prežil THERMOSOLAR prvú krízu. Prekonať ju pomohol kontakt s nemeckým podnikom, čo však viedlo k druhej kríze v r. 1997 – 2000, kedy tento zbankrotoval. Úroveň výrobkov a vytrvalosť pracovníkov pomohla krízu prekonať. Dnes táto spoločnosť patrí k najväčším európskym výrobcam slnečných kolektorov. Dokonca udáva tón v inováciách. Naše výrobky sú v 45 krajinách sveta. V súčasnej kríze vláda SR pristúpila na možnosti dotácií od štátu (- v rodinných domoch na inštaláciu kotlov na biomasu a slnečných kolektorov). Podnik promptne na dotáciu zareagoval vytvorením dvoch typov solárnych zariadení na prípravu teplej vody v rodinných domoch. Kapacitu výroby sa podnik pripravuje zdvojnásobiť investovaním do modernizácie. Riaditeľom spoločnosti je Ing. Milan Novák, CSc.

ZSNP Recykling : Patrí do skupiny ŽHS, a.s., má dobudovanú novú technológiu výroby. Rozhodnutie vlády o tzv. „šrotovnom“ (zľava na kúpu nového auta, ak sa auto staršie ako 10 rokov zošrotuje, zľava na nové je 1 000 – 2 000 Eur) prilákalo do spoločnosti veľa záujemcov. V žiarskom podniku sa tak zošrotovalo spolu 800 automobilov – prevažne škodovky a VAZ-y. Z recyklovaných áut zostávalo veľa odpadového plastu, ktorý sa v SR takmer nevyužíval. A tak sa založila spol. TRANSFORM RECYKLING, a.s., ktorá začala v spolupráci s českou firmou Transform, a.s. Lázně Bohdaneč (pôsobí 15 rokov) vo veľkom vyrábať moderný materiál z odpadu zvaný transform. Nová spoločnosť už v r. 2009 vyrobila 580 ton výrobkov (v apríli na dvoch linkách, v auguste pribudla tretia), ktoré sú ľahké, nevlhnú, znesú veľké zaťaženie, nepremrznú, nepraskajú, sú výhodné najmä v záhradníctve. Je to na Slovensku „prvá lastovička“. (Pozri aj v časti Životné prostredie)

DALKIA Výrobu tepla zabezpečuje DALKIA INDUSTRY Žiar nad Hronom, a.s. a distribúciu spol. DALKIA, s.r.o. Žiar nad Hronom. V ďalšej vykurovacej sezóne sa DALKIA pripravuje na výrobu tepla a elektriny aj ekologickou

výrobou (spaľovanie biomasy). Projekty solárnych panelov aplikujú v Bratislave, Košiciach, vo Vrábľoch. Vydávajú časopis Termoinfo. K ochrane životného prostredia získavajú deti projektom Malý princ.

Stanica technickej kontroly : Na Priemyselnej ulici bola vybudovaná nová STK pre všetky druhy vozidiel – osobné, nákladné, traktory, motocykle). Majiteľom je Ján Vanka, spol. AC- CAR.

Technické služby : Do mesta Žiar nad Hronom vstúpil nový investor – developérska spol. Bratislava TATRA REAL, a.s. ktorá preberá 90% činností pôvodných Technických služieb. Finančne pokryje vznik novej kazety a techniky na odpad – zmodernizuje vozový park. TS, s.r.o. naďalej plnia úlohy ako doteraz okrem odpadového hospodárenia. V predstavenstve novej a.s. ako podpredseda zostáva Igor Rozenberg a členovia dozornej rady sú poslanci MsZ – Božena Mikulčíková a Ladislav Kukolík. (Pozri časť Životné prostredie.)

Obchody : Záujem Kauflandu o pozemok pri MsKC trvá aj po 4 rokoch. T.r. podal znovu investičný zámer. Tzv. „čínske“ (i vietnamské) obchody s odevami a obuvou sa v meste rozširujú. Sú známe množstvom lacného tovaru.

Ceny bežných potravín v COOP Jednota a v predajni MÄSO v decembri :

	Sk	€
kryštálový cukor	22,90	0,76
práškový cukor	26,80	0,89
výberová múka	8,40	0,28
olej Raciol 1 L	41,90	1,39
káva Standard mletá 70 gr.	16,60	0,15
soľ	8,10	0,27
maslo 25 dkg	49,10	1,64
čierny chlieb	37,10	1,22
trvanlivé mlieko 1 l	16,60	0,15
ryža guľatá	39,50	1,31
kura 1 kg (mrazené)	63,20	2,10
bravčové stehno 1 kg	105	3,49
hovädzie stehno 1 kg	348	8,25
hovädzia sviečková 1 kg	779	25,89

Teľacie mäso naďalej v obchodoch chýba. Vo veľkoobchodoch sa ceny upravujú (podľa doby použiteľnosti alebo záujmu výrobcu resp. obchodu) nadol – tzv. akcie, čo je u kupujúcich populárne.

Všeobecne obchody hýria množstvom tovaru. Reklamy sa vnucujú cez médiá (televízia, internet, noviny), množstvo propagačných letákov sa vhadzuje priamo do poštových schránok, je veľa reklamných akcií, podomových predajcov, vnucujú sa (i podvodne) cez telefóny atď. Vianočné predajné akcie sa začali už pred sviatkami zosnulých.

Poľnohospodárske PD má 42 zamestnancov, predsedom je naďalej Ing. Peter Legiň. Spoločne

družstvo :

hospodária na ploche 1 180 ha pôdy v Žiari nad Hronom, Lutile a v Šášovskom Podhradí. Živočišna výroba sa v závislosti od finančných zdrojov pomaly presúva do Lutily. V súčasnosti má PD 500 kusov hovädzieho dobytku, z toho 210 ks dojníc. Dojvivosť na 1 dojnicu dosahuje 6 400 l, realizačná cena za 1 l bola 0,22 Eura, ale náklady na 1 l dosahovali 0,35 Eura. Výsledky v rastlinnej výrobe :

	Výmera :	Úroda :	Hektárový výnos :
repka ozimná	193 ha	467,34 t	24,2 q
pšenica	153 ha	624,73 t	40,73 q
lucerna	80 ha	-	-
slnečnica	60 ha	130,630 t	21,7 q
ovos siaty	47,58 ha	37,74 t	7,9 q

Celková úroda bola slušná (okrem ovsu), ale nákupné ceny boli znovu nízke (cena za pšenicu sa rovnala cenám v korunách za socializmu). A tak v rastlinnej výrobe malo PD stratu 103 000 Eur. Náklady družstva boli 1 180 199 Eur, výnosy boli 950 731 Eur. Výsledkom hospodárenia je strata 228 468 Eur.

Obchodné spoločnosti s účasťou mesta :

Technické služby, spol. s r.o. (od r. 1994) – vznikla v r. 1994, t. č. je konateľom Igor Rozenberg. Mesto je jej 100 % vlastníak. Základné imanie TS tvorí 534 290 Eur. V r. 2009 ich hlavné činnosti boli: komunálny odpad, zeleň, zimná údržba, upratovacie služby, jednoduché stavby, pohrebné služby (t.r. boli veľmi stratové), bytový fond, nákladná doprava, prevádzky plavárne, kúpaliska, štadión futbalový a zimný, cintoríny v Žiari, Šášovskom Podhradí a v H. Opatovciach, cesty. Odberateľmi služieb sú mestá Žiar a Kremnica, bytové spoločenstvá, obecné úrady, ZSNP a.s., Nemač Slovakia, remeslo Stav s. r. o. a iné podniky v meste.

Mestský športový klub, spol. s r.o. (od r. 2003) – vznikla v r. 2003, konateľ Ján Žiak, spoločníci: mesto Žiar 995,818 Eur, Technické služby, spol. s r. o. 5 642,966 Eur. Základné imanie tvorí 6 638,784 Eur.

5 P - Pohronská poradňa pre profesionálne podnikanie, s.r.o. – vznikla v r. 1997, t.č. podľa konateľky Ing. Kataríny Veselej spoločnosť v r. 2009 nevykonávala žiadnu činnosť, nemá majetok, pripravuje sa na vstup do likvidácie.

Športový klub ZSNP, spol. s r. o. – spol. bola z obchodného registra vyradená 24.02.2010.

ŽIS, spol. s r.o. – bola založená v r. 1997, dvaja konatelia, spoločníci 4, spolu základné imanie 118 000 Sk.

Stredoslovenská vodárenská spol., a. s. bola založená v r. 2002, základné imanie 147 472 314 Eur, jej akcie majú hodnotu 34 Eur/1ks. Mesto Žiar má podiel na imaní vo výške 2,59%, primátor I. Černaj je členom predstavenstva.

MsKC – príspevková organizácia bola zriadená v r. 2004 – pozri časť Kultúra a Správa MsKC za rok 2009.

IX.**ŠKOLSTVO**

Školy a ŠZ v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Žiar nad Hronom v školskom roku 2008/2009 :

Názov :	Riaditeľ :	Počet tried :	Počet žiakov :
Základná škola Ul. Dr. Janského č. 2	Mgr. Jaroslava Žabková	27	622
Základná škola Ul. M. R. Štefánika č. 17	Mgr. Monika Dobrotová	29	644
Základná škola Jilemnického Ul. č. 2	PaedDr. Jozef Schwarz	20	346
ZŠ spolu :		76	1 612
Materská škola Ul. Dr. Janského č. 8	Martina Šimková	26	521
Centrum voľného času	Mgr. Helena Gáfriková	Kružky : 24	294
Základná umelecká škola	Mgr. Dana Kravecová	Odbory :	
		výtvarný	117
		tanečný	61
		lit. – dram.	82
		hudobný	266
ZUŠ - spolu		4	526

Iné školy sídlia v meste Žiar nad Hronom v šk. r. 2008 – 2009 :

Názov :	Zriaďovateľ :	Triedy :	Žiaci :	Riaditeľ :
ZŠ s MŠ Štefana Moyses	Banskobystrický biskupský úrad	18-ZŠ 2-MŠ	316 42	Mgr. Mária Ulrichová
Špeciálna ZŠ	Krajský školský úrad B. Bystrica	14	118	Mgr. Anna Vargová
Gymnázium	BBSK	19	580	Ing. Dana Paálová
Združená stredná škola obchodu a služieb	BBSK	17	398	Mgr. Jaroslav Hlaváč
Súkromná stredná odborná škola technická	InTech, z.p.o. Žiar n. Hronom	16	330	RNDr. Beáta Tóthová
Súkromná obchodná akadémia	MALES, s.r.o. Janova Lehota	10	257	Mgr. Helena Halová

V meste spolu sídlia školy a ŠZ :

Materské školy – 1 (združuje 7 pôvodných MŠ)
 Základné školy – 6 (4 + 1 umelecká, 1 špeciálna)
 CVČ – 1
 Stredné školy - 4

Okrem škôl pre deti a mládež vzdelávanie v meste poskytuje aj **Akadémia vzdelávania** (prevažne pre dospelých) v oblasti celoživotného vzdelávania (jazykové vzdelávanie, odborné, manažérske, zo zákona, komerčná činnosť a i.)
 Riaditeľkou je Mgr. Jozefína Malecová.

Vzdelávanie poskytuje pre celý kraj aj **Krajská hviezdáreň a planetárium M. Hella**. Riaditeľom je Mgr. Stanislav Kaniansky.

Počas roka sa uskutočnilo :

- už od polovice januára 2009 sa začala komplexne rekonštruovať a modernizovať ZŠ na Ul. M. R. Štefánika 17. Projekt vypracoval a žiadosť o nenávratný finančný príspevok z fondov EÚ predložil zriaďovateľ Mesto Žiar nad Hronom. Dostalo dotáciu 1 574 000 Eur. Vymenili sa okná, dvere, strešné krytiny, zateplila sa fasáda, zmodernizovala telocvičňa + jedáleň, upravil sa dvor, zriadili sa odborné učebne. Zaujímavosťou je nová multimediálna učebňa pre 50 žiakov vybudovaná nad pôvodnými technickými učebňami. Škola je vybavená 148 počítačmi, 60 notebookmi a 11 tried používa interaktívne tabule. Má aj dve inovatívne jazykové laboratóriá. Mesto poskytlo financie aj na nové oplotenie rozsiahlej plochy školského areálu. Otvorenie sa plánuje na začiatok roka 2010. Firma EURO-BUILDING a.s. Bratislava ukončila práce v predstihu (namiesto 17 mesiacov už koncom roka 2009).
- Mesto získalo prostriedky z fondov EÚ aj na rekonštrukcie všetkých ôsmich budov materských škôl, čím sa mesto Žiar nad Hronom môže stať prvým mestom v SR s komplexnou rekonštrukciou škôl v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta.

- Už 3. rok mesto pripravilo v MsKC slávnosť ku Dňu učiteľov na 27.03. veľkoryso pre všetkých učiteľov vrátane dôchodcov. Primátor ocenil učiteľov každej školy v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta a za celoživotnú prácu v školstve zvlášť pani Annu Zapletalovú (predškolská výchova).
- Združenie právnických osôb InTech a CVČ dňa 5. júna hodnotili práce žiakov v rámci už tradičnej súťaže Protech (víťaz Marek Schnierer) a Mladý technik (víťaz Lukáš Tóth). Účasť malo 1 079 žiakov, prác bolo 751, víťazná škola ZŠ Ul. P. Jilemnického.
InTech finančne zabezpečil 5-dňovú detskú univerzitu na TU v Košiciach pre 15 detí počas prázdnin (prednášky, diskusie, praktické ukážky, výstavy, pokusy). Zo 743 žiakov 9. ročníkov sa prihlásilo na štúdium technického smeru 205 žiakov, z toho 103 na žiarsku SSOŠT – čo je aj výsledkom činnosti InTechu.
- Námestie MS dňa 29. mája ožilo výstavami žiackych prác a vystúpení ako Deň žiarskych škôl.
- Francúzska spol. DALKIA hodnotila 28. mája práce detí v rámci celoslovenskej súťaže Planéta malého princa (ekologické zameranie).
- Ako nultý ročník bola dňa 12. júna hodnotená práca žiakov piatich ročníkov v súťaži ORIGAMI – ORIZURU = skladanie papierového draka (ako posla mieru a ukážka zručnosti). Účastná bola i kultúrna atašé Japonska Masako Morishita. Autorom súťaže je Žiarčan Mgr. Miloš Viglašský.
- Celoplošné testovanie žiakov 9. ročníkov (pôvodne známe ako MONITOR) bolo 11. marca. Výsledky :
v SR – slovenský jazyk – 61,26%, matematika – 53,01%
v meste ZH – slovenský jazyk – 58,33%, matematika – 58,65%
Osobitnú pochvalu zasluhuje 9.A trieda ZŠ Ul. M. R. Štefánika za výsledky :
Sj = 78,4%, M = 89,40%
- uskutočnili sa štyri výberové konania na funkcie riaditeľov škôl v právnych subjektoch v pôsobnosti mesta. Výsledky :
 - dňa 28. mája 2009 – riaditeľkou CVČ zostala aj v ďalšom volebnom období Mgr. Helena Gáfriková
 - dňa 5. júna 2009 – pre MŠ Ul. Dr. Janského č. 8 zostáva tiež riaditeľka Martina Šimková
 - dňa 8. júna 2009 – nastáva zmena riaditeľa ZŠ Ul. Janského. Stal sa ním Mgr. Marek Baláž
 - dňa 1. júla 2009 – na ZŠ Ul. Jilemnického je tiež novým riaditeľom PaedDr. Marián Majzlík

**Zo života
materských škôl :**

- elokovaná MŠ Ul. A. Kmet'a č. 17 oslávila 50. výročie svojho založenia (8.05.1959). Pôvodne to bola Ul. Fučíkova. Oslavy boli v POS (súťaže, divadlo). Škola je známa svojím pekným vzťahom a pôsobením v oblasti obnovovania regionálnych tradícií. Dlhoročnou riaditeľskou (t.č. zástupkyňa) bola Mária Marková.
- elokovaná MŠ Ul. Sládkovičova pripravila dňa 22.05. hodnotný koncert Márie Podhradskej a Richarda Čanakyho (úspešní autori detských piesní v SR)
- dňa 13. marca ZPOZ mesta pripravil pre všetkých predškolákov v MsKC (pri príležitosti 5. výročia MsKC) slávnosť SEUB PRIATEĽSTVA. Každý dostal pamätné pierko, kreslil do Pamätnej knihy, tvoril darčeky ako prísľub priateľstva aj po ukončení MŠ.

Zo života základných škôl :

Dňa 2. septembra 2009 nastúpili žiaci ZŠ Ul. Dr. Janského a ZŠ Ul. P. Jilemnického do zrekonštruovaných škôl. Vo všetkých ZŠ pokračovala školská reforma v rámci SR. Problémom zostáva nedostatok vhodných učebníc. Zaujímavý je pokles počtu školopovinných detí (v meste za 7 rokov klesol počet žiakov až o 867. Oproti r. 2008 je v r. 2009 pokles o 117 žiakov). Príslubom je otvorenie 1 novej triedy v MŠ.

ZŠ na Ul. Janského (ako „jednotka“ – zostáva v povedomí obyvateľov)

- množstvom zábavných a poučných akcií účinne vedú ako Zelená škola žiakov k ekologickému správaniu sa. V školskom roku 2008/9 škola získala 2. miesto spomedzi 607 škôl sveta za aktivity v ekologických projektoch. V rámci projektu Comenius sa prostredníctvom anglického jazyka spoznávajú žiaci krajín EÚ, s tým súvisí aj projekt Asistent CUJ aj Znižovanie CO₂ emisií v ovzduší a ďalšie
- k 50. výročiu vzniku školy bola dňa 11. decembra školská oslava
- v rámci výučby dejepisu učiteľka Valéria Fridrichová oživuje hodiny projektami Poznaj svoje mesto, Hodina dejepisu naživo a iné

ZŠ na Ul. M. R. Štefánika („dvojka“)

- už tretí rok má škola zriadený nultý ročník a dve špecializované triedy pre žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia, kde pracujú aj dvaja asistenti učiteľov (ide najmä o rómske deti). Deti tu majú celodennú starostlivosť.
- škola má úspechy v rôznych vedomostných súťažiach, dlhodobejšie aj pri vedení zdravotných hliadok
- letné prázdniny boli o týždeň predĺžené kvôli rekonštrukcii školy
- Ministerstvo školstva SR poskytlo škole 10 000 Eur za projekt Jazykové laboratória

ZŠ na Ul. Jilemnického („štvorka“)

- projekt ERIN pre mimoriadne nadané deti pokračuje na škole už 7. rok. V posledných dvoch rokoch nebol naplnený počet žiakov na samostatné triedy, a tak zostávajú v bežných triedach, ale s osobitnými učebnými osnovami. T.r. sa názov ERIN zmenil na APROGEN.
- od septembra s príchodom nového riaditeľa škola výraznejšie aktivizuje športové tradície (cyklistická súťaž a iné, kde je výhodné využitie areálu školy)
- pre žiakov I. stupňa a 3 tried II. stupňa boli zakúpené nové lavice zodpovedajúce európskym normám (výšku možno meniť podľa rastu detí)

ZŠ s MŠ Štefana Moyses („cirkevná“)

- škola organizovala okresné kolo biblickej olympiády 17.03., v ktorom jej žiaci a študenti gymnázia boli víťazmi
- v októbri školu navštívila rehoľná sestra z Anglicka
- v mesiaci február 2009 cirkevná škola zriadila pre žiakov 1. stupňa špeciálnu učebňu vybavenú 17 notebookmi, interaktívnou tabuľou, dataprojektorom, vizualizérom a multifunkčnou katedrou pre učiteľa. Tým sa stala druhou takto vybavenou triedou v rámci Slovenska.

Základná umelecká škola – dňa 20. novembra 2009 oslávila škola 50. výročie vzniku. Oslavy boli mimoriadne, keďže škola za svoju úspešnú činnosť získala od Ministerstva školstva SR ku dňu osláv čestné pomenovanie **ZÁKLADNÁ**

ŠKOLA ZITY STRNADOVEJ – PARÁKOVEJ podľa jej zakladateľky, ktorá bola jej riaditeľkou od r. 1959 do r. 1977. Bola to známa slovenská klaviristka a hudobná pedagogička. Jej úspechy a úspechy ďalších pedagógov a ich žiakov v slovenských i medzinárodných súťažiach, v ich pôsobení v slovenskej kultúre, v kultivovaní obyvateľov nášho mesta a okolia posúva túto školu na vysokú úroveň a v živote mesta sa stala nepostrádateľnou. Certifikát prevzal primátor Ivan Černaj a riaditeľka školy Dana Kravecová v prítomnosti dcéry zakladateľky školy Pauly Novákovej. Na slávnostnom programe boli prítomné významné osobnosti hudobného života, bývalé riaditeľky, pedagógovia, absolventi pôsobiaci na ZUŠ-kách, v kultúre SR (aj sa predstavili v programe), študujúcich na konzervatóriách, VŠMU a i. K dlhoročným významným pedagógom školy patria Anna Dlhopolcová, Irena Novotná, Andrej Jánoška, Ružena Droppová (bola aj riaditeľkou) a ďalší. (Pozri dokumentáciu ku Kronike 2009.)

Centrum voľného času – má menej žiakov v krúžkoch, keďže sú spoplatnené (v školách platia vzdelávacie poukazy). V CVC je aktívny Mestský žiacky parlament. Toto školské zariadenie organizuje množstvo súťaží, školských olympiád, celomestských podujatí pre deti a mládež.

**Zo života
stredných škôl :**

- dňa 24. novembra PPP pripravila servis profesijných informácií v MsKC STREDOŠKLÁK, kde sa 36 stredných škôl predstavilo pre žiakov ZŠ

Gymnázium

- t.r. boli maturitné skúšky v novej podobe (už v marci študenti mali zo slovenského jazyk písomný test a slohovú prácu, v máji ústne skúšky)
- Klub priateľov Milana Rúfusa z Bratislavy prostredníctvom Akadémie vzdelávania (profesor MUDr. Michal Valent Dr. Sc a Ing. Zdeněk Malank, PhD.) dňa 16. novembra pre cca 80 študentov pripravil besedu a premietnutie DVD o básnikovi M. Rúfusovi

Súkromná obchodná akadémia – v rámci zintenzívnenia výučby jazykov vedenie školy pozvalo študentov z Anglicka ako lektorov. Podobný projekt zamýšľajú aj na výučbu nemčiny. Od septembra 2009 inovujú odbory štúdia.

Združená stredná škola obchodu a služieb

- už 6. ročník GASTROFESTU v apríli počas 7 dní študentami školy predviedol obyvateľom mesta kuchyne rôznych národov (egyptská reštaurácia Cleopatra, mexická Hacienda mexicana, ale aj francúzske špeciality, české, rumunské, havajské, marocké, prímorské, poľovnícke atď.)
- študenti sa zúčastňujú výmenných pobytov v Moravskej Třebovej (v rámci partnerských vzťahov so Svitavami)
- v šk. roku 2010-11 pripravujú odbor: obchod a podnikanie

Súkromná stredná odborná škola technická

- pôvodne ZSS zmenila názov i zriaďovateľa od 1. septembra 2008 a od januára 2009 bola menovaná za riaditeľku RNDr. Beáta Tóthová. V školskom roku 2009/10 škola otvára odbory – operátor strojárkej výroby, mechanik – nastavovač, mechanik – mechatronik, elektrotechnik, mechanik počítačových sietí, škola podnikania (flexibilita, uplatnenie v praxi).
- za osobnosť šk. roka 2008/9 bol vyhlásený žiak Tomáš Ivan (v súťaži ZENIT získal dvakrát druhé miesto v kraji, v SR bol šiesty)

- v krajskom kole SOČ 2009/10 získali 3. miesta M. Vician, S. Títurus a D. Boriková
- počas zimy bolo problémom školu vykúriť, potrebné je zateplenie a výmena okien

Talenty roka :

Nadácia ZSNP a Slovalco 8. decembra ocenila (sumou po 300 Eur) úspešných žiakov a študentov v oblastiach :

prírodovedná – Patrik Koniar zo SSOŠT

Petra Páleníková z Gymnázia

humanitná – Veronika Výrostková z Gymnázia

kultúrna – Miloš Krššák a Michaela Chreňovská zo SSOŠT

Elégia Štrbová zo ZUŠ Z. Strnadovej – Parákovej

X.

KULTÚRA

Mesto má novú knihu :

Dňa 18. júna 2009 bola po asi 2-ročnej príprave do života oficiálne uvedená primátorom mesta nová reprezentačná publikácia pod názvom : ŽIAR NAD HRONOM V PREMENÁCH ČASU.

Autormi knihy sú: zostavovateľ historik Richard Lacko, Zoltán Baláž a členovia žiarskej záujmovej skupiny Castrum Susol – Peter Mosný (archeológ), Richard Kafka (dlhoročný vedúci pracovník ZSNP a regionálny historik), Augustín Denko (pedagóg histórie a archivár), Zuzana Denková (etnografka), Mária Zatlková (kronikárka), Rastislav Uhrovič (predseda Združenia na záchranu hradu Šášov). Text oboznamuje s históriou a súčasnosťou mesta a je dokumentovaný množstvom fotografií, ktorých autormi (okrem archívnych) sú tiež prevažne Žiarčania. Kniha bola symbolicky posypaná listami platana a líp (história Sv. Kríža nad Hronom), ale aj pilinami z hliníka (novodobý Žiar nad Hronom). Bola distribuovaná školám, knižnici, je v predaji. Mala by byť odrazovým mostom na prípravu novej monografie mesta, čo si vyžaduje dôkladné štúdium a prehodnotenie doteraz jedinej monografie Dejiny Žiaru nad Hronom autorov pod vedením Petra Ratkoša z r. 1978. Knihu finančne zabezpečilo mesto.

Činnosť MsKC :

Príspevková organizácia MsKC mala t.r. 23 zamestnancov. Riaditeľkou je naďalej Valéria Ferčáková, ekonómkou Anna Fedinová. V priebehu roka do 1. XI. ukončil pôsobenie na úseku domácej a dovážanej kultúry manažér Ján Kulich. Úsek ZPOZ-u vedie úspešne Silvia Hlôšková (pozri časť OBYVATEĽSTVO). Dlhodobým zodpovedným vedúcim pracovníkom na úseku prevádzky je Ján Šlajferčík. Pri zabezpečovaní akcií v spolupráci s MsÚ prispievali aktivační pracovníci.

V dňoch 5. výročia MsKC 13. – 15. marca usporiadalo MsKC množstvo zaujímavých podujatí (stretnutie predškolákov, filmy, koncerty, rozprávky, spevácke talenty – Iva Kováčová a i.), ktoré navštívilo cca 1 000 divákov.

Z kultúrnych akcií je najpočetnejšie zastúpená oblasť populárnej hudby, staršia a stredná generácia dáva prednosť ľudovej kultúre pri rôznych príležitostiach, divadlo je prezentované dovážané (veľký podiel na výchove k umeniu má ZUŠ), pravidelne sa organizujú výstavy, úspešná je oblasť spoločenského tanca a rôzne zábavné podujatia, ktoré sprevádzajú dianie v meste (pozri časť Výročia a oslavy). Príklady podujatí :

- 14.02. - tzv. „herecký koncert“ Geišbergovcov (na Valentína)
- 19.04. - Divadlo L + S Ryba v trojke
- 6.06. - Divadlo Mafstory
- 16.11. - Made in ZH – gala večer domácich umelcov s oceneniami Zlatý kliniec
- koncerty: 21.03. koncert KATE RYAN, medzinárodná produkcia, Lenka Filipová, Fragile, Hamerfall, medzinárodné skupiny na Námestí MS, benefičné koncerty 2x, 15.08. **tradičný CITY FEST** v Parku Š. Moysesa s účasťou cca 10 000 ľudí

- pre deti bolo organizovaných 13 výchovných a vzdelávacích podujatí (dopĺňa ich knižnica a kino) v spolupráci so školami, POS, 8x divadlo z Martina

- výstavy: fotografie Petra Kováča a Andrey Blahovej, tvorba žiakov súkromnej umeleckej školy z Hodruše – Hámrov, Kov a kameň, výtvarné práce žiakov ZUŠ, na hodváb maľovala Ingrid Ondrišková, Jarný salón (s POS) atď.

- tradíciou je organizovanie IMPROŠOU, verejné podujatie celoslovenské dňa 10.04. – Miss stredných škôl (na Veľký piatok, čo nebolo vhodným dňom. Pobúrilo to veriacich v meste, ako veriaci odstúpil z funkcie v porote aj primátor.)

Veľmi dôležitá je spolupráca s POS, školami, rôznymi inými organizáciami, cirkevnými zbormi atď.

Archeologická expozícia, galéria J. Považana a stála expozícia Š. Moysesova sú málo atraktívne, mesto by potrebovalo moderné komplexné múzeum.

V rámci MsKC plnia funkciu v oblasti kultúry, vzdelávania, výchovy aj Mestská knižnica M. Chrásteka a Kino Hron:

- knižnica: V súčasnosti knižnica už disponuje ôsmimi miestami pripojenými na internet pre obyvateľov, ktorí nemajú možnosť ho využívať doma. V Týždni slovenských knižníc 24.03. bol v divadelnej sále MsKC pripravený 4. ročník Čítanie je super – na podporu záujmu o čítanie. Pre deti MŠ to bolo pásmo Rozprávočka ťa vždy počká a pre ZŠ Dobrodružstvá Jacka Londona. Knižničný fond t.č. dosahuje číslo 30 000 kusov. Nové dokumenty sú evidované elektronicky v systéme Libris. V decembri 09 bol spustený nový systém Clavius pre dospelého čitateľa. Vo výpožičkách je pozorovaný pokles záujmu čitateľov, najmä u detí, ktoré uprednostňujú iné médiá. V čítarni je k dispozícii 41 periodík. Každoročne pribúdajú zvukové nahrávky kníh pre zrakovo postihnutých. Pre školy a verejnosť zorganizovala MsK v r. 2009 celkom 98 kolektívnych akcií (rozbory literárnych diel, hlasné čítanie, zážitkové čítanie, predstavenie knižky, pasovanie prvákov na čitateľov atď.) s počtom účastníkov 2 514.

- kino: Jeho návštevnosť bola 9 526 počas roka. Konečne tu boli aj slovenské filmy, ktoré zaujali ako napr. Pokoj v duši, Cinka Panna a Bratislava film. Očakávaný bol aj Jánošík, ale nemal veľkú odozvu. V septembri bolo najviac návštev (1 594) na súčasných „trhákoch“ vo svete – Harry Potter a polovičný princ a animovaný film Doba ľadová 3. Príťažlivá pre súčasné dievčatá bola Hannah Montana v rovnomennej hudobnej komédii. O slovenskú históriu z r. 1968 Anglické jahody nebol žiadny záujem. Filmy boli objednávané: výchovné, relaxačné a špecificky pre školy. Na Mikuláša bola premietnutá rozprávka Niko a cesta ku hviezdám.

Obidve budovy – MsKC a DK sú síce s problémami (potrebné sú rekonštrukcie, aktuálne je zatekanie), ale sú plne v kultúre mesta využívané aj vrátane prenájmov na rôzne príležitosti. (Časti budov mesto využíva na iné komerčné prenájmy.) Príspevková organizácia MsKC čerpala počas roka z rozpočtu mesta 502 091 Eur. Z toho príjem z podujatí bol 69 707 Eur.

Činnosť POS :

POS je krajské regionálne centrum kultúry, vzdelávania, zábav, ľudového umenia atď.

Jednou z najkvalitnejších akcií je sústreďovanie neprofesionálnych výtvarných umelcov – t.r. 13. – 31.03. Jarný salón (13 autorov, hlavnú cenu získala Jolana Palajová). Pravidelnou – už 18. ročník – je celoslovenská súťaž Tak píšem ja. T.r.

súťažilo 48 detí a 42 dospelých. Žiaci ZUŠ časť textov zdramatizovali. Obvodné kolo Rozprávkového vretienka bolo 16.12. Krajská prehliadka Rozprávkové javisko 16. – 17.04. v MsKC. Krajská súťažná prehliadka moderného tanca 13.05. ako Deň tanca. Talentované rómske deti mali príležitosť 23.07. v POS na súťaži Hľadá sa talent (zatiaľ z 20 detí zaujali len 3). Vedomostná súťaž o histórii pôvodného okresu je po dlhom čase vítaná – zvíťazili žiaci I. ZŠ Žarnovica, tretí boli zo ZŠ s MŠ Š. Moysesa v Žiari nad Hronom. Upadajúce vedenie záznamov v kronikách obcí, škôl, firiem sa POS pokúša pozdvihnúť školeniami – t.r. bolo 23.07., ako lektorka bola pozvaná kronikárka Žiaru Mária Zat'ková. Mesto Žiar nad Hronom bolo v minulosti známe aktivitou v oblasti ochotníckeho divadla. T.č. je nulová. Naposledy zanikli alternatívne formy divadla Eltété i Tagako. Zaujímavý je preto pokus pracovníčky POS p. Henriety Belicovej oživiť ochotnícke divadlo, keď t.r. začala hľadať záujemcov oň a zakladá divadelný súbor v meste.

ATV : Tvorí súčasť najaktuálnejších správ o dianí v meste, pravidelne týždenne. V októbri pribudla nová časť občasnika potulky Žiarskou kotlinou, ktorú ATV pripravuje s autorom Ing. Richardom Kafkom. Tentoraz to bolo o hodrušských baniach s názvom Tichý zabijak.

Múdrost' veku : Seniori z Domova dôchodcov v Žiari nad Hronom a v Janovej Lehote v lete vystavovali v MsKC svoje ručné práce pod názvom Múdrost' veku.

Pozn. Detailne pozri v Správe o činnosti MsKC za r. 2009.

XI.

DUCHOVNÝ ŽIVOT

- Laici vo farnostiach :** V marci boli medzi laických pomocníkov pri vysluhovaní Sviatosti oltárnej prijatí štyria noví akolyti. Príprave ďalších laických lektorov sa v máji venoval osobitný seminár pre celý dekanát. Prednášatelia boli pozvaní z bohosloveckých fakúlt.
- Birmovka :** V Kostole Sedembolestnej P. Márie bola udelená sviatosť birmovania pre 56 mladých ľudí (vysluhoval VDP Marián Bublinc).
- 1. sv. prijímanie :** V dňoch 30.05. a 6.06. obidve farnosti pripravili deti ku 1. sv. prijímaniu.
- Cirkevná MŠ :** Škôlkari ZŠ s MŠ Š. Moyses sa 14. júna úspešne predstavili počas a po sv. omši v Kostole Sedembolestnej P. Márie.
- Pamätník v Gráfovskej :** Občianske združenie HORNÉ OPATOVCE 15. augusta (sviatok Nanebovzatia P. Márie) zorganizovalo púť k novopostavenému pamätníku P. Márie „Zelnej“ v Gráfovskej (les pri bývalej obci) ako X. ročník.
- Koncert francúzskych hudobníkov :** V ten istý deň večer o 19. hod. v Kostole Sedembolestnej P. Márie sa konal vokálno – inštrumentálny poetický program francúzskej skupiny VESTIVA inšpirovaný stredovekom na oslavu P. Márie.
- Slávnosť v Kostole sv. Vavrinca :** Po zániku obce Horné Opatovce zostala jediná kultúrna pamiatka Kostol sv. Vavrinca, ktorý sa pri slávnostnej spomienke na 40. výročie zániku obce zaplnil cca 600 – 700 ľuďmi. Sv. omšu slúžilo 6 kňazov, bola tu premiéra dokumentárneho filmu o obce (réžia Bc. Róbert Šulák), spieval lutilský zbor MAGNIFICAT, hrala dychovka z farnosti Host'ovce. Pri pamätníku obce bolo stretnutie rodákov, agapé (4 kotle gulášu) a voľná zábava.
- 8. výročie nového kostola :** V nedeľu 20. septembra slávnostnú sv. omšu celebroidal hlavný spirituál kňazského seminára v Badíne d.p. Ľubomír Grega, spieval mládežnícky zbor (organista Martin Kleiman - zbormajster). Už 19.09. boli p. farárom zorganizované hry pre deti, futbal ženatí – slobodní, hodový guláš, hudba Hron. (Pozri záznam ATV.)
- Osudy obrazu :** V regionálnych novinách MY č. 38 článok p. Richarda Kafku zverejnil údaje o historicky i umelecky cennom obraze Zvestovanie P. Márie, ktorý je t.č. vystavovaný v Kremnici po jeho reštaurovaní. Pôvodne bol na oltári v kaplnke kaštieľa vo Sv. Kríži nad Hronom (Pozri Sprievodnú dokumentáciu.)

Púť na Staré Hory : Dva plné autobusy žiarskych pútnikov navštívili dňa 19. októbra Staré Hory (– k milostivej soche P. Márie) a Studničku. Sv. omšu celebroidal d.p. Miroslav Svrček. Počas dlhšieho prekvapivého schladenia a sneženia bol tento deň jediný snečný, hoci mrazivý.

Pred Vianocami :

- 5. decembra bola v Kostole Sedembolestnej P. Márie prehliadka zborových spevov DUCHOVNÁ PIESEŇ, ktorú organizovalo POS a farský úrad
- v kostoloch bola tradičná zbierka hračiek a sladkostí pre deti zo sociálne slabých rodín
- 17. decembra koncertovala ZUŠ v novom kostole
- počas vianočných trhov na Námestí MS vystupovali počas 4 dní súbory s vianočnými spevmi. Tradične pripravili Živý Betlehem cirkevná ZŠ a Holúbky z Kríža.

Záver roka :

- 25. decembra dekanát pripravil koledníkov DOBRÁ NOVINA
- obidva kostoly boli hodinu pred príchodom nového roka otvorené záujemcom o požehnanie Oltárnou sviatosťou
- počas roka bol splatený dlh za novú faru zbierkami a darmi
- vznikol nový spevácky zbor, ktorý pod vedením p. Magdy Poloňovej dôstojne sprevádza kresťanské pohreby
- t.r. sa postavilo oplotenie nového kostola a prístrešok pri ihrisku
- pri bohoslužbách a v pastorácii pomáhal kňaz na dôchodku dp. Ján Obžera a diakon MUDr. Štefan Paľúch
- nedeľné sv. omše o 11. hod. v novom kostole sú tzv. „detské“, príhovory kňaza deťom sú pôsobivé, spievajú Holúbky z Kríža. V dolnom kostole bývajú v sobotu sv. omše „mládežnícke“, kde účinkuje zbor mladých.

Farnosti v r. 2009 zaznamenali :

1. Kostol Povýšenia sv. Kríža :

- narodilo sa 52 detí, sobášilo sa 21 párov, kresťansky bolo pochovaných 46 ľudí

2. Kostol Sedembolestnej P. Márie (od vzniku – 1 ½ roka):

- narodilo sa 44 detí (17 dievčat, 27 chlapcov, ako zaujímavosť je fakt, že iba polovica z rodičov týchto detí boli v kostole sobášení), 10 párov bolo sobášených, 34 bolo kresťansky pochovaných (15 žien, 19 mužov), sviatosťami boli z nich zaopatrení dvadsiati. Medzi nimi bol aj známy aktivista vo farskej činnosti p. Augustín Ciglan (umrel 16. augusta po páde z bicykla).

XII.

ZRAVOTNÍCTVO

NsP :

- Poslanci BBSK (po prvom pokuse v apríli – neúspešnom, keďže župan M. Murgaš argumentoval neplatnosťami zmlúv o prenájmoch nemocníc, čo súdy nepotvrdili) dňa 8. októbra schválili vznik spoločnej akciovej spoločnosti BBSK a nezisková spoločnosť Nemocnice a polikliniky Bratislava. Kraj vložil majetok NsP a financie NO na dostavbu pavilónu B v Žiari (+ v Rimavskej Sobote). Dostavba si vyžiada desiatky miliónov korún, keďže pavilón B sa začal stavať pred viac ako 20 rokmi, stavba je zastaraná, treba ju rekonštruovať, zatepliť, medicínsky moderne riešiť, energeticky upravovať. Dôležité je, že sa zabránilo predaju tohto pavilónu (aj zásluhou poslancov L. Kukolíka, I. Černaja a predsedu správnej rady NO R. Kubáňa).

- Zdravotná poisťovňa Dôvera zverejnila svoje hodnotenie nemocníc za rok 2008. Žiarska NsP sa umiestnila ako desiata v SR.

- Po 2 rokoch úsilia dňa 26. októbra NsP prevzala Certifikát manažérstva kvality ISO.

- Na rádiodiagnostickom oddelení t.r. pracuje už nová technológia - digitalizácia t.j. röntgen už nie je na snímkach, ale lekári majú kedykoľvek k dispozícii obraz nasnímaný cez počítač (uchovávať sa bude 10 rokov).

- Na oddelení klinickej biochémie bol umiestnený nový modulárny analytický prístroj, ktorý má prispieť ku skvalitneniu laboratórnej diagnostiky.

- Od novembra 08 sa v NsP používa nová laparoskopická veža (pomocou kamery sa vykonávajú operácie brušnej dutiny). T.r. sa laparoskopické operácie robia už aj na gynekologicko - pôrodnickom oddelení.

- Ultrazvukové zobrazenie bábätka budúcich mamičiek je aj v NsP už možné pomocou novej technológie - 4D sono. Umožňuje vidieť plod trojrozmerné.

Chrípka :

Chrípkové ochorenia boli značné najmä začiatkom roka. V apríli prenikla do sveta správa o dosiaľ neznámej tzv. prasacej chrípke, ktorej nákaza sa šírila z Mexika. V novembri sa obavy z nej šírili z Ukrajiny. V našom regióne bol vírus tejto chrípky typu (A₁N₁) identifikovaný u jedného chlapca s miernymi príznakmi. Počet bežných chrípkových ochorení rástol, v novembri bola časť škôl zatvorená.

Poliklinika PRO CARE :

V priemyselnom parku sa poskytujú zdravotné služby vo dvoch budovách polikliniky PRO CARE, ktoré v minulých 3-4 rokoch prešli komplexnou rekonštrukciou exteriérov a interiérov. Ku skvalitneniu služieb výrazne prispela i modernizácia prístrojového zariadenia najmä v oblasti diagnostiky (napr. mamografia sa robí pre ženy zo širokého okolia). Služby poskytujú všeobecní

lekári, gynekológovia, stomatóológovia i ďalší špecialisti. Za výhodu možnosti objednať sa si platí klient.

Sestra roka 2008 : V slovenskej súťaži v kategórii edukátorka v diabetológii získala za rok 2008 ocenenie zdravotná sestra Veronika Kušteková. Cenu jej odovzdali v Bratislave za účasti ministra zdravotníctva Richarda Rašiho.

Deň zdravia : Na Námestí MS sa 29.mája prvýkrát propagoval Deň zdravia vo viacerých stánkoch s propagáciou zdravého stravovania, vitamínových prípravkov, konali sa súťaže, cvičenia, beh. Zdravý smiech rozdávali známi humoristi - Jožo Pročko s Dušanom Cinkotom. Primátor mesta viedol ukážkový beh zdravia na 1 km. Aktívni boli aj žiaci ZŠ mesta v dopoludňajších hodinách.

Stará poliklinika : Budova bývalej polikliniky dlho stála bez úžitku. Naši štyria poslanci vo VÚC iniciovali projekt, ktorým sa uchádzajú o dotáciu z eurofondov - podľa neho by sa mala táto budova prestavať na domov sociálnych služieb pre seniorov.

Deň primára Straku : Gynekológovia z celého Slovenska sa 20. marca zišli v MsKC na XVIII. dni primára MUDr. Jána Straku. Prítomný bol aj syn MUDr. Straku Ján. Po prednáškach a diskusii bol spoločenský večer.

Sesterský deň : Dňa 18. septembra sa konal IX. žiarsky sesterský deň s rekordnou účasťou na tému multikultúrne ošetrovateľstvo. Prednášatelia boli zo SR a ČR (Karlove Vary, Juhočeská univerzita). Organizátori: NsP v Žiari (Regionálna komora sestier a pôrodných asistentiek), Fakulta zdravotníctva Slovenskej univerzity v B. Bystrici (prvýkrát).

Červený kríž : Slovenský Červený kríž vznikol pred 90 rokmi 6.02.1919 ako Československý ČK, na ktorý v r.1993 nadviazal Slovenský ČK. Má závažnú úlohu: poskytovať prvú pomoc, školiť dobrovoľníkov, poskytovať zdravotnú službu pri podujatiach. Žiarsky ČK koná záslužnú a úspešnú činnosť - darcovia krvi, učitelia zdravotníci, opatrovateľské kurzy, spolupráca s materskými, základnými a strednými školami. Ako dlhoročná pracovníčka bola ocenená Margita Barniaková. Darcovia krvi boli ako prejav úcty k tým, ktorí zachraňujú ľudské životy“(citát primára S. Kemku) uprednostnení pri čakacích lehotách na vyšetrenie. Dňa 25.novembra boli darcovia krvi ocenení ÚS ČK (bronzové medaily 14, strieborné 13, zlaté 8).

XIII.

ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Zlepšenie ovzdušia :

Výroba hliníka starou - Söderbergovou technológiou v minulosti spôsobila, že ZSNP mal imidž veľkého znečisťovateľa ovzdušia. Ekologická výroba začala v Slovalcu. V roku 2007 vymedzilo Ministerstvo životného prostredia územie Žiaru nad Hronom a Lodomerskej Viesky za oblasť riadenia kvality u znečisťujúcej látky PM₁₀ - prachové častice. Emisné hodnoty tejto látky meria automatická monitorovacia stanica v Žiari nad Hronom Ul. Duklianskych hrdinov. Limitná hodnota je 40 uq/m³ a v roku 2008 bola u nás nameraná 28 uq/m³. Spoločnosť ZSNP, a.s. uvoľnila do ovzdušia len niečo vyše 290 ton znečisťujúcich látok - v porovnaní napr. s r. 1996 je to 10x menej. Podiel emisných zdrojov ZSNP a. s. sa teda dlhodobo znižuje. Žiarska kotlina dnes patrí medzi oblasti, ktoré sú výrobným procesom znečisťované len mierne. (Spracované podľa článku HUTNÍK č. 7 str. 6.)

Poznámka kronikárky :

Napriek tejto optimistickej správy zánik viacerých monitorovacích staníc aj na iné znečisťujúce látky a odpredaje výrobných závodov novým investorom vzbudzujú obavy o budúcnosť čistoty ovzdušia. Podľa laických pozorovaní sa najmä v ranných a večerných hodinách občas kumuluje hustý dym a zápach od priemyselného parku (svoj podiel na znečisťovaní majú aj nekontrolovateľné obydlia Pod Kortínou). Nádejou sú len avizované realizácie množstva ekologických opatrení pri výrobných činnostiach podnikov.

Odpadové hospodárstvo :

Mesto Žiar nad Hronom už doterajšou starostlivosťou v oblasti odpadového hospodárenia (najmä separovania) dokázalo, že je na špičke v SR (dokazuje to aj cena Zlatý mravec). Dôsledne spĺňa náročné kritéria EÚ a pripravuje sa na rok 2014, odkedy EÚ nariaďuje odpad najprv zhodnotiť rôznymi technológiami a ukladať len nebezpečný odpad. V tomto úsilí pomáhajú mestu financie z EÚ a Ministerstva životného prostredia, ktoré mesto získalo kvalitne pripravovanými a úspešnými projektami. Takto sa už realizuje projekt rekultivácie starej skládky komunálneho odpadu v katastri Horných Opatoviec, ktorá svoju činnosť končí v plánovanom termíne. T. č. už mesto využíva skládku ZSNP SPO, s.r.o., ktorá patrí do skupiny ŽHS, a.s. (táto t. č. končí s výstavbou novej skládky na nebezpečný odpad a v jej blízkosti sa využíva zostávajúca kapacita pôvodnej skládky aj na komunálny odpad pre široké okolie. Využívajú sa tu nové mechanizmy- napr. kompaktor, ktorý tuhý komunálny odpad zhutňuje na približne polovicu jeho pôvodného objemu). Technické služby ZH uzatvorili zmluvu so ŽHS, a. s. o cene 890-Sk za tonu odpadu. Poslanci MsZ schválili zmenu poplatku z pôvodných 0,39 Sk na 0,70 Sk za 1 t. odpadu, čo je možné dôsledným triedením znižovať, keďže za separovaný odpad sa v meste neplatí. V rámci realizácie úspešného projektu Intenzifikácie a separácie odpadov sa počíta so zvýšením triedenia odpadu v meste. Pripravuje sa výstavba 17 nových stojísk na kontajnery pre školy, organizácie a firmy, ďalej s nákupom nových vozidiel na zvoz odpadu, s rozmiestnením malých smetných košov (musia byť väčšie a pevnejšie ako terajšie, ktoré „trpia“ aj vandalizmom), s propagáciou triedenia pre obyvateľov, budú i nové koše na psie exkrementy, pripravuje sa

zber biologického odpadu. Zásadným projektom v oblasti ochrany životného prostredia je CENTRUM ZHODNOCOVANIA ODPADOV (na 20 miliónov eur) – podľa neho má v Žiari n. Hr. vzniknúť továreň na zhodnocovanie odpadu ,kde z odpadu vznikne neškodný granulát na ďalšie použitie (pozri nariadenie EÚ).

Konkrétne opatrenia mesta a TS :

- z rozpočtu mesta bolo len na likvidáciu čiernych skládok vydané 15 000 eur (451890 Sk)

- od marca bolo zavedené monitorovanie kamerovým systémom (aj „putovná“ kamera), informačná kampaň, užšia spolupráca polície s občanmi (keďže systém býva aj zneužívaný občanmi)

- zaviedla sa tzv. „Zelená linka“ –č.0800 500 501, ktorej úlohou je odpovedať obyvateľom na všetky otázky okolo triedenia komunálneho odpadu a zariaďovať nápravu

- od 7. decembra boli rozdistribúované nové zberné nádoby v jednotkovej cene 215 Eur najprv pre IBV a Šášovské Podhradie (doteraz sa odpad pri rodinných domoch dával do vriec),neskôr budú distribuované do stojísk. Ide o kompostéry 720 litrové na biologický odpad a nádoby na papier a plasty 120 litrové. Distribuuje sa podľa presného plánu a informácií. Obyvatelia ich prevzatie potvrdzujú v protokoloch, keďže ich dostávajú bezplatne (európske fondy z projektov mesta) do užívania.

- mesto získalo aj nové mechanizmy a vozidlá

- v detských ihriskách a športoviskách boli vymenené odpadkové koše, ktoré už nevyhovovali. Nahradili ich zastrešené pevné zelené dvojkoše (tzv. Gemini) na separáciu plastov a iného zmesového odpadu.

Nový investor do technických služieb :

Poslanci MsZ schválili vstup nového investora do Technických služieb. Ide o TATRA REAL, ktorý bude investovať do odpadového hospodárenia (príprava novej kazety, nákup techniky). Takto vznikla nová spol. TS, a.s. Pôvodná TS, s.r.o. bude vykonávať ostatné činnosti ako doteraz (pozri časť Podniky).

Transform Recykling :

Nový závod Transform Recykling na recykláciu plastového odpadu (PET fľaše, obaly, téglíky....) rozbehol výrobu na troch linkách. Bol postavený vlni za 1,66 miliónov eur (z dotácií Recyklačného fondu a úveru Environmentálneho fondu) Po vytriedení sa odpad rozdrví a po spracovaní vtláča do foriem (= dosky, polotovary do záhrad, oplotenia atď).

Bytové spoločenstvá a mesto :

Už 3x sa konalo spoločné pracovné stretnutie zamestnancov MsÚ – životné prostredie a predsedov bytových spoločenstiev so zameraním na údržbu čistoty v meste a nakladania s odpadom. Dňa 8.09. sa zišlo 87 predsedov, prišli aj 12 poslanci MsZ. Samostatne sa takéto užitočné stretnutia konali aj na IBV (16.09.) a v Šášovskom Podhradí (23.09.).

- Dni čistoty :** V dňoch 7.-13. apríla v rámci Dní jarnej čistoty boli v meste rozmiestnené veľké kontajnery (12 ks) po dva dni na jednom mieste. Podobne 28.09. - 3.10. boli Dni jarnej čistoty. Pri ZŠ Ul. Štefánika bola aj možnosť ukladať nebezpečný odpad. Na poriadok dohliadal dozorujúci personál. V rámci týchto dní pracovníci MsÚ (– životné prostredie) spolu s obyvateľmi Šášovského Podhradía vyčistili brigádnicky okolie hlavnej cesty. Príkladne aj firma AB TEAM vyčistila dolnú časť Šibeničného vrchu brigádou jej pracovníkov v duchu ich hesla: „Slovensko je krásne“ (podobne pomáhali vo Vysokých Tatrách) Neprispôsobiví občania boli v apríli prinútení vyzbierať odpad (pod mestom smerom na Hr. Dúbravu) pod hrozbou pokút.
- Deň Zeme :** V máji na Deň Zeme 50 školákov zo ZŠ Ul. Štefánika už druhý rok dobrovoľne vyčistili okolie Lutiského potoka. Vyzbierali desiatky vriec odpadu. Chlapci zo ZŠ Ul. Janského zasa vyčistili prostredie za KHAP (hvezdáreň), kde dokonca po vyučovaní vyzbierali tiež desiatky vriec.
- Kalové pole :** Pokračuje rekultivácia svahov a predpolí odkaliska vrátane odvodňovania a budovania panelovej komunikácie okolo obvodu. V rokoch 2005-09 bolo z odkaliska odvedených 1,013 miliónov m³ alkalickéj vody. Z plochy 44,2 ha je doteraz zaizolovaných cca 32 ha.
- Ekologická súťaž :** Spoločnosť DALKIA organizovala už 6. ročník ekologickej súťaže celoslovensky pod názvom Planéta malého princa. Deti písali listy malému princovi a doplňovali ich kresbami o plusoch a mínusoch životného prostredia. Súťaž t.r. vyhrali deti z Prešova, ale na druhom mieste boli žiaci žiarskej cirkevnej ZŠ a na tretom mieste ZŠ Ul. Janského. A tak 4. júna prišiel do Žiaru kvôli vyhodnoteniu súťaže osobne francúzsky veľvyslanec Henry Cuny.
- Aj súdy riešia :** Keď sa dvaja majitelia (pozemok kontra budova) bývalej materskej školy na Ul. Cyrila a Metoda (ktorá chátka...) nevedia dohodnúť, mesto je prinútené riešiť spor a neporiadok súdnou cestou.

XIV.

ŠPORT

Najlepší športovci r. 2009 : Za reprezentáciu mesta a úspechy v r. 2009 boli dňa 10.02.2010 primátorom mesta Ivanom Černajom ocenení športovci :

- 19 v kategórii majstri Slovenska (historicky najviac) :

David Zverko – trojnásobný majster SR v cyklistike

Dominik Mihalčík – cyklistický klub

Vladimír Baláž – športovo – strelecký klub

Bronislava Froncová – detto

Lenka Hudecová – detto

Renata Záhorcová – detto

Pavel Okuliar – detto

Lukáš Nárožný – detto

Rastislav Grúber – detto

Robert Láska – detto

Karolína Pivarčiová – karate klub

Martina Tatárová – detto

Timea Trokšiarová – detto

Soňa Čaklošová – atletický klub

Tomáš Kráľ – klub telesne postihnutých

Tomáš Valach – samoplavec

Ján Sámel – športový rybolov

- 10 v ktg. žiaci, 12 v ktg. dorast, 5 v ktg. športové kolektívy a 4 v ktg. Tréneri: Vladimír Neudeker (karate), František Sitora (cyklistika), Marek Baláž (basketbal), Emil Šipkovský (športové rybárstvo).

Podrobne pozri v Sprievodnej dokumentácii ku Kronike 2009.

Nové ihrisko : Multifunkčné miniihrisko pri ZŠ Ul. Jilemnického bolo slávnostne otvorené 31. mája za účasti predsedu vlády SR Róberta Fica (pozri časť Významné návštevy mesta).

Situácia športu Hospodárska kríza t.r. bola hlavným dôvodom, prečo dvaja hlavní sponzori žiarskeho športu – SLOVALCO a ZSNP oznámili, že zastavujú financovanie športu v meste (t.j. šport prišiel o 232 357 Eur = 7 mil. Sk). Zostal iba príspevok 16 596 Eur a povinnosť mesta, ktoré financuje prevádzku športových zariadení v sume 497 908 Eur (takmer 15 miliónov Sk).

Napr. futbalový štadión (vyžaduje ročne cca 59 000 Eur – 1 800 000 Sk), plaváreň a kúpalisko (208 000 Eur = 6 miliónov Sk), športová hala (52 000 Eur – 1 600 000 Sk). Na prevádzku zimného štadióna ročne mesto vydáva takmer 5 miliónov Sk. Keďže odstupom sponzorov bola v meste ohrozená činnosť 17 športových klubov (MŠK), o probléme rokovalo mestské zastupiteľstvo 25. februára 2009. Poslanci MsZ rozhodli o uzavretí prevádzky zimného štadióna, čím sa zachránia finančné prostriedky a budú prerozdelené 16 klubom. Hlavným cieľom je záchrana mládežníckeho športu. Zimný štadión bol zapadnený ešte dva

mesiace. Zastavila sa činnosť hokejového klubu, čo v meste pobúrilo priaznivcov hokeja (o možnosť hrať prišlo 120 mladých športovcov). Už v marci sa začali rokovania na záchranu hokeja.

HOKEJ :

HK MŠK na uzavretie sezóny 08 – 09 požadoval 6 600 Eur (200 000 Sk), čo mal i schválené. Problém nastal, keď výdavky dosiahli 16 660 Eur. Hráči hokeja prechádzali k hokejbalistom. Na jar družstvo mužov skončilo v II. lige na 5. mieste (o 1 miesto vyššie ako vlni). Dorast súťaž ukončil. Mladší žiaci sú v tabuľke prví.

V marci na 3. ročníku medzinárodného hokejového turnaja mestských polícií v Přerove (ČR) žiarski policajti obsadili 4. miesto.

Pre krízu sa v sezóne 2009/2010 nehra v Žiari hokej. Po 10 rokoch pôsobenia sa hokej predbežne pozastavil, kým sa situácia financovania nezlepší resp. nenájde sa riešenie.

FUTBAL :

A znovu – v dôsledku krízy sa t.r. hovorí aj o „tragédii“ futbalu (TV Markíza 25.02.). A-čko FK (mužstvo seniorov), ktoré hralo na čele tabuľky II. ligy východ, z finančných dôvodov nepokračovalo v jarnej časti súťaže. Kvôli odstúpeniu sponzorov žiarskeho športu nebolo možné zostaviť rozpočet 2009 na mzdy. Hoci mužstvo malo šance byť favoritom na postup do I. ligy, asi 10 hráčom boli ukončené zmluvy (odchádzajú do iných klubov). Tak sa skončili šance zohratého tímu, ktorý úspešne viedol tréner Ján Rosinský.

Správna rada futbalového klubu tak rozhodla (manažér FK Daniel Greguš s tým nesúhlasil). Mládeži dáva FK garancie na ďalší rozvoj, ale na udržanie družstva staršieho dorastu v II. lige treba veľké úsilie (v apríli boli na 15. mieste, mladší na 12. v I. lige). Nový tím mužstva bolo potrebné vytvoriť z domácich hráčov, začať musí vo IV. lige. K dohode došlo už na jar medzi FK Žiar a „béčko“ Ladomerská Vieska. Spoločný seniorský tím dostal názov FK Žiar nad Hronom – Ladomerská Vieska (prevažne hráčov z Viesky) a začal hrať vo IV. lige muži – JUH. Novým manažérom (za Greguša) sa stal Rastislav Štanga. Tréner je Stanislav Šimko. Do mužstva sa vrátil Dragan Karakačanov nazývaný aj „spasiteľ“ ako rarita: v zápase s Veľkým Blhom v jeseni dal 3 góly počas posledných 3 minút zápasu). Muži v novembri zimovali na 6. mieste tabuľky. Zápasy bývajú striedavo na ihriskách Žiaru a Viesky.

Dorast a žiaci vypadli z popredných líg, hoci mesto podporu mladým naďalej garantuje. Do 10 tímov mládeže treba získavať nové talenty (povzbudením sú najmladší, ktorí 6. decembra ako prípravka na halovom turnaji z 5 družstiev dokázali byť tretí). Na konferencii Oblastného futbalového zväzu zvolili za nového predsedu skúseného Karola Ihringa.

V septembri sa dožil 65-rokov dlhoročný zaniatený funkcionár Pavel Vanko. V r. 2008 dostal Bronzovú medailu SFZ. V novembri sa dožil 70 rokov Milan Putiš – výborný obránca, ktorý v žiarskom drese odohral 211 zápasov, a veku 85 rokov sa dožil nestor futbalu nášho mesta Jozef Lupták (dal 35 gólov ako obávaný strelec, výborný bol aj ako tréner).

Na slávne obdobie futbalu, kedy sa hrala prvá národná liga, si priaznivci futbalu môžu spomínať na staršiu generáciu, kedy boli známi Milan Barniak, Vlado Kabát, Milan Dvonč, Karol Ihring. Ivan Dolinský (= súčasný predseda trénersko – metodické komisie v Oblastnom futbalovom zväze) a i. O sláve futbalu i jeho pádoch podáva v tlači zaujímavé informácie stály nadšenec futbalu p. Milan Barniak.

**Máme
olympijského
vítaza :**

Po viacerých úspechoch a medailových cenách t.r. na medzinárodnej špeciálnej olympiáde v španielskej Malorke získal zlato Žiarčan samoplavec 27-ročný TOMÁŠ VALACH (50 m prsia). Takto úspešne reprezentoval Slovensko v plávaní napriek tomu, že sa narodil s Dawnovým syndrómom. V meste ho viac poznajú ako tanečníka a miništranta. Primátor Ivan Černaj mu blahoželal aj s poukazom na bezplatný vstup do žiarskej plavárne.

BASKETBAL :

Po úspešnom roku 2008 (= kadeti majstri SR, muži v I. lige na 4. mieste) t.r. úlohu favorita potvrdzujú ako juniori (pôvodne kadeti), keďže začali už v januári bojovať o Final Four (4 najlepšie tímy o medaily). Trénuje ich Marek Baláž. V závere sezóny 2008/2009 na majstrovstvách SR juniori získali 2. miesto, v auguste na BADEM-e v Žiline boli tretí (družstvo prijalo nových z kadetov, zatiaľ sú ešte nezohratí), v novembri už boli v základnej časti na 1. mieste v tabuľke.

Muži v I. lige sa dostali do prvej osmičky.

Novozostavené družstvo kadetov začína kadetskú ligu. T.r. boli zásluhou N. Nagya a J. Horvátha zostavené až dve basketbalové prípravky, slávnosť prvého dresu bola v športovej hale.

Mladší žiaci hrajú o postup na majstrovstvá SR.

Na krajskom kole študentov stredných škôl v B. Bystrici sa na 3. miesto dostali žiarski gymnazisti – postúpili na majstrovstvá SR. Vydaril sa aj 13. ročník **streetbalu**, ktorý sa pokusne konal 13. júna na Námestí MS (koše dovezli z Ružomberka). Počet tímov bol rekordný – 51. Organizátori: Pavol Kysela, Ján Žiak, Peter Dubeň, Igor Rozenberg.

Za basketbalový sviatok možno považovať 26. december 2009, kedy sa organizoval VIANOČNÝ TURNAJ 4 žiarskych družstiev: Juniori, Seniori, Muži a HVIEDZDY ŽIARU. Títo najlepší hráči predviedli umenie rovné extralige. (Časť z nich aj v extralige pôsobí.) Koncom roka po dohadoch o chybách vo financovaní klubu primátor nariadil kontrolórke mesta vykonať previerku. V audite sa chyby nepotvrdili.

VOLEJBAL :

V extralige ženy t.r. hrali s veľkou dávkou smoly, ale r. 2009 ukončili na 4. mieste tabuľky.

V 1. lige juniorky VÝCHOD sa z 2. miesta prebojovali na majstrovstvá SR, kde sa z 8 družstiev umiestnili na 6. mieste.

V máji na majstrovstvách SR vo Vranove n. Topľou boli kadetky bronzové.

Na turnaji mužov 17. októbra O pohár primátora Žiaru nad Hronom pod záštitou poslancov VÚC boli muži Žiaru na 1. mieste.

CYKLISTI :

V ankete Cyklista roka 2008 a Talent roka v Bratislave sa Michal Procner umiestnil na 3. mieste.

Úspešnou žiarskou akciou bol Slovenský pohár v cestnej cyklistike. Ulicami Žiaru 23. mája malo účasť 131 pretekárov zo Slovenska a z Maďarska. Počasie ideálne, výborná organizácia. Prvé miesto zo žiarskych mladších žiakov získal Dominik Michalčík.

V priebehu roka boli na medzinárodné – svetové preteky zo žiarskeho MŠK nominovaní i úspešní: Filip Filipčík, Peter Bališ, Dominik Zatóko.

Na konci sezóny 2009 boli žiarski cyklisti v celkovom hodnotení na 2. mieste v SR (za Žilinou). Trojnásobným majstrom SR sa stal Dávid Zverko, majstrom SR Dominik Michalčík, juniori sú na 2. mieste, mladší žiaci na 1. mieste (tréner Jelža) a starší žiaci na 3. mieste Slovenského pohára.

STRELCI : Titul majster SR zo športovo – streleckého klubu MŠK t.r. získalo 8 strelcov.

KARATE : V KK MŠK súťažia žiarski a hornoždánski karatisti. Zásluhou obetavých trénerov získali i t.r. cenné víťazstvá – Ľubomír Striežovský ml., Vladimír Neudeker, Radovan Černák, Ivan Tatár.

Aj v r. 2009 karatisti patrili k špičkám v SR. Získali na domácich i medzinárodných turnajoch (10): 36 zlatých, 32 strieborných a 41 bronzových medailí. Medzi najúspešnejšie pretekárky sa zapísali: Martina Tatárová, Timea Trokšiarová, Karolína Pivarčiová (všetky 3 majsterky SR), Emma Janeková, Alexandra Geletová, Dominika Veisová. Bývalá žiarska karatistka Dominika Tatárová sa už ako gymnazistka v B. Bystrici stala vicemajsterka Európy. Najväčší turnaj 18 krajín bol v Hradci Králové (1 000 pretekárov) – pre Žiar 2 striebra získali Martina Tatárová a Barbora Beňová.

ATLETIKA : V AK MŠK je 14 aktívnych atlétov a buduje sa prípravka. V meste sa organizoval 3. apríla Beh oslobodenia mesta (v Parku Š. Moysesu 7 kategórií – bez ktg. dospelých). Prestali sa organizovať: Žiarsky polmaratón a Silvestrovský beh. Najúspešnejšie žiarske atlétky t.r. boli sestry Čaklošové: Staršia žiačka Soňa sa stala majsterkou SR v hode kladivom a diskom, Karolína je tiež reprezentantka SR – úspešná v hode kladivom, diskom a vo vrhu guľou. Peter Kováč – junior je reprezentant SR v behu. Úspešný bol aj Juraj Černaj.

ŠTK Stella : XVIII. celoslovenská súťaž O pohár primátora mesta Žiar nad Hronom 5. apríla 2009 mala rekordnú účasť. V 12 kategóriách boli Žiarčania úspešní : Andrej Hric a Natália Varechová 1.m. (deti)
Martin Kollár a Sofia Gelienová 2.m. (deti)
Marek Lihot'an a Silvia Magda Jánošková 1.m.-. (tr. D)
Dve 3. miesta, jedno piate a do finále sa dostali Róbert Ďuriš a Petra Víťazková.
XII. ročník Majstrovstiev SR v plesových choreografiách a exhibíciách 16.05. malo účasť 260 účinkujúcich. Titul majster SR šiel do Bratislavy. ZO žiarskeho ŠTK boli úspešní juniori s choreografiou Šípková Ruženka a dospelí s tancom Maybe získali 3. miesta. Sympatie získali Seniori - optimisti a začínajúci tanečníci ŠTK Stella.

HOROLEZCI : HK James (resp. „žiarske kamzíky“) sa už traja zúčastnili na pretekoch 8. mája v Zlatých Moravciach (2. miesto získala Veronika Matejíčková). HK organizoval 14. júna I. ročník memoriálu Emila Trubača.

ŠPORTOVÍ RYBÁRI : Žiarski športoví rybári MŠK sú už seniori – na majstrovstvách SR v Humennom v love rýb udicou získali titul majstri SR pre rok 2009. Na rok 2010 budú naše mesto i SR reprezentovať na majstrovstvách sveta (Emil Šípkovský, Ramis Saliu, Ján Sámel, Pavel Košáň, Peter Lisičan).

HOKEJBAL : Žiar má už 2 kluby hokejbalu (kde našli útočisko aj niektorí hokejisti): Lavíny a Sport Trend (Pum). Sport Trend bol t.r. víťaz Hlinickej amatérskej hokejbalovej ligy.

**RÝCHLY
BADMINTON :** V Žiari vznikol klub SPEEDER. Ide o nenáročný šport, ktorý si získal obľubu (speed badminton). Na zimnom štadióne sa 17.11. konal I. ročník turnaja O pohár primátora. Hoci bola zima, zišli sa 34 hráči zo SR. Žiarčania v ktg. mužov získali 2. miesto (Tomáš Pacalaj) a zo žien 3. miesto (Gita Pacalajová).

Iné :

- 5. februára sa konal zimný halový viacboj pre ZŠ a Gymnázium Žiar
- 24. marca v telocvični SOŠOaS boli majstrovstvá SR v aerobiku (zo Žiaru bola najúspešnejšia Simona Kopecká – medzi 10-tkou vicemajsteriek)
- necelý rok Beata Gundová vedie Klub brušného tanca pri MsKC. Už na jar t.r. v Prahe v medzinárodnej súťaži dve ceny získali B. Gundová 3.m. a jej žiačka Adriana Šmondrková 1.m. v detskej ktg.

XV.

POČASIE A JEHO OSOBITOSTI

CHARAKTERISTIKA (podľa pozorovania kronikára) :

Počasie bolo porovnateľné s dlhodobými priemermi. Žiarska kotlina bola v rámci stredného Slovenska jednou z najteplejších oblastí (aj počas zimy). Koniec marca a apríl, máj veľmi suchý, december daždivý.

Január – Trvá vianočné ochladenie, mrazy cca -10°C . V prvý deň sa vyplnila pranostika: „Ak nesneží na Vianoce, určite bude na Nový rok“. Ale bol to iba snehový poprašok. Trvalejší sneh bol o pár dní, silné mrazy sa v polovici mesiaca zmiernili, neskôr dažde striedavo so snehom. Súvisle trvala snehová pokrývka 17 dní. Teplotne bol mesiac normálny.

Február – Po oteplení dážď, mokrý sneh, od 17.02. sneží, v noci mrazy -14°C , počas dňa striedavo slnečno – sneh, v závere mierne oteplenie. Iba druhá polovica mesiaca bola v Žiari zima, ako sa patrí na toto obdobie – mesto bolo biele. Súvislý sneh trval 20 dní (podľa meteorologickej stanice).

Marec – Sneh, dážď, mierne oteplenie. Oneskorená vianočná nádielka snehu prišla 13., 19. Zaujímavé počasie bolo 14.03., kedy sa sneh hneď roztopil a bolo krásne slnečné počasie (meteorológovia hovorili o „biomagnetickej búrke“). Prvý jarný deň a záver mesiaca pretrvávalo chladné daždivé počasie, občas snežilo, bol silný vietor, mrazy v noci. Oneskorene 29. – 31.03. oteplenie na $10 - 15^{\circ}\text{C}$. Zrážok bolo nad normál.

Apríl – Jar začala naplno ($10 - 20^{\circ}\text{C}$). Počas Veľkej noci bolo krásne slnečno, teplota stúpala na 25°C . Príroda ožila v priebehu pár dní. Dost' vysušenú pôdu zvlažila konečne krátka búrka a dážď 17.04. Ďalšie dni boli pekné, občas dážď, prekvapivo rýchle rozkvitol orgován – už 20. apríla (a iné kvety). Teploty boli nadnormálne, bolo veľmi sucho.

Máj – Prvé dni suché (teploty až 29°C), slnečné, veterné. Sucho sužovalo prírodu. Mierne ochladenie priniesli „ľadoví muži“, ale mráz nepriniesli. Až Bonifác príjemne zapršal od obeda do rána. Potom znovu teploty nad normál. Krátka búrka bola 19.05. Na Urbana – o deň skôr – sa schladilo. Potom sa asi prebrali „ľadoví muži“ a koniec mája bol chladný, veterný, daždivý (aj krúpy). Slnka bolo v máji nad normál.

Jún – Vysmädnutá zem stále trpí nedostatkom vlhky, aj keď občas zaprší so sprievodom vetra. Teplé dni sa striedajú s chladnými. 14.06. mimoriadne pekný deň. Od Medarda kvapkalo striedavo obdeň.

Júl – Prechod frontov spôsoboval striedavo horúčavy (30°C , búrky. Tropické teploty (13.07. + 35°C), 18.07. búrky (tragédia na festivale v Trenčíne). Ďalej sa strieda dážď, horúčavy.

- August** – Pokračujú mimoriadne horúčavy, občasné búrky, krupobitie z tepla. Noci začali byť chladnejšie (12 – 18°C).
- September** – Horúce dni, 4 soboty upršané, posledné víkendy pekné. Babie leto pokračovalo aj v októbri, sucho.
- Október** – Teploty 7. a 8.10. dosahovali až 26°C . Ochladilo sa v prvý deň Žiarskeho jarmoku, no v druhý deň 10.10. súvislý prudký dážď neprestal ani v nedeľu, v pondelok 12.10. – 22.10. prudké schladenie, dážď, vietor (nad 500 m/n.m. bol sneh), okolité kopce zasnežené, teploty 3 – 5°C , od 22.10. oteplenie na 15°C .
- November** – Dušičkové dni mali krásne slnečné počasie, ale v noci mrazy -4°C, od 11.11. premenlivo (mrholí, oteplenie 15°C). Martin sneh nepriniesol.
- December** – Premennivé počasie pokračuje, sneh nepriniesol ani Mikuláš. Podľa ľudovej múdrosti údajne dni od Lucie 13. do 24.12. mesačne predpovedajú počasie na celý budúci rok. Skúsime ich zaznačiť t.r. :

Predpoveď na r. 2010 :

- I. – 13. – chladno, 3°C, stred dňa slnečný
- II. – 14. – v noci mráz -8°C, cez deň 1°C, po rannej hmle slnečno
- III. – 15. – ostrý mráz -10°C, cez deň -2°C, slnko okolo obeda, severný vietor
- IV. – 16. – mráz, cez deň -4°C, popoludní a k večeru mierne snežilo, poprašok celú noc
- V. – 17. – mráz v noci, ráno, cez deň -6°C
- VI. – 18. – mráz -6°C, deň slnečný
- VII. – 19. – -6°C, k večeru sneží
- VIII. – 20. – v noci -12°C, krásny zimný deň, slnko, vŕzgavý sneh, v noci zasa -15°C mráz (predzvest' Štedrého dňa?)
- IX. – 21. – ráno slabo sneží, cez deň -10°C, oteplenie k večeru
- X. – 22. – sneh sa topí, 5°C
- XI. – 23. – dážď celý deň, 5°C
- XII. – 24. – dážď, voda Hrona stúpala až zaplavila pri R1 križovatku (autobazár, reštauráciu) a osadu Pod Kortínou (mesto evakuje cca 30 ľudí).

Už 25.12. boli cesty prekvapivo suché, nepršalo. Koniec decembra poznačil chlad, mráz, bez snehu, slabý sneh z noci sa 30.12. topí, na Silvestra slnečno počas poludnia.

KLIMATOLOGICKÉ ÚDAJE : Slovenský meteorologický ústav B. Bystrica poskytol nasledovné údaje :

Mesiac :	Priemerná teplota °C vzduchu :	Slniečny svit (hod.) :	Atm. zrážky úhrn v mm :
Január	-3,3	63	39
Február	0,2	53	39
Marec	3,9	71	84
Apríl	13,9	270	8
Máj	15,7	238	38
Jún	17,4	205	71
Júl	21,3	302	57
August	20,5	252	46
September	16,6	199	43
Október	9,2	82	82
November	6,0	58	40
December	-0,8	24	132
ROK 2009	10,13	1 817 hod.	679 mm

Pozn. Pozri Agrometeorologické a fenologické informácie SHÚ B.B. v Sprievodnej dokumentácii za rok 2008 – 9.

XVI.

MIMORIADNE UDALOSTI

- Nezvestný :** Ing. Milan Piatrik 6. decembra 2008 vyšiel z pohostinstva BAŠTA pri Hrone po záverečnej a viac ho nikto nevidel. Polícia pátrala i pre podozrenie z lúpeže, keďže údajne mal pri sebe väčšiu sumu peňazí. Až 16. apríla 2009 jeho telo našiel náhodne rybár na brehu Hrona. Jasné je iba to, že sa utopil. Firma Slovalco a rodina utrpeli citeľnú stratu jeho smrťou.
- Smrteľné úrazy :** Žiarske podniky dlhodobo nezaznamenali smrteľné pracovné úrazy. Jeden sa udial vlani (2008) v Slovalcu (neúmyselná nehoda – žeriav pritlačil pracovníka). Druhý sa udial 28. januára t.r., kedy sa na zamestnankyňu Sapa Profily zosunuli tri kartóny hliníkových profilov.
- Sprejeri :** Neprestáva problém so sprejermi, ktorí poškodzujú exteriéry budov, dopravných značiek, oznamy a pod. čmáraninami (aj hákovými krížmi). Od tohto vandalizmu sa snažia dištancovať tzv. grafiti – writeri, ktorí žiadali primátora o verejný priestor, kde by mohli svoje výtvary beztrestne realizovať. Mesto ich žiada, aby sa preukázali návrhmi.
- Sexuálne zneužívanie :** Za rok 2008 okresná polícia zaznamenala 22 prípadov, kedy rodičia alebo blízke osoby rôznymi spôsobmi zneužívali alebo týrali deti – často šlo o prípady zlých sociálnych pomerov. Najmladšia obeť mala len 6 rokov. Páchatelia sú rôzneho veku (18, ale aj 50-ročný), tresty sa pohybujú od 3 do 10 rokov väzby. Obete sú psychicky narušené na celý život. Žiaľ, často sú tieto deti rukojemníkmi vlastných rodičov.
- Pokus neonacistov :** Pokus extrémistov („Stop neprispôsobivým občanom“) o demonštráciu primátor Ivan Černaj v Žiari nad Hronom nepovolil.
- Sovy v meste :** Medzi bytovými domami v centre mesta (Ul. M. R. Štefánika a Alexandra Dubčeka) sa usídlili 2 sovy – myšiarky ušaté v hniezde straky. Údajne už nie je takýto prípad ničím zvláštnym.
- Sudoku :** Počet vášnivých fanúšikov riešiteľov matematických rébusov zvaných sudoku sa rozširuje aj v našom meste. Mestskú súťaž vyhrala študentka gymnázia Miriam Čaklošová.
- Ukradli 70 sadeníc :** ZŠ na Ul. Janského získala za projekt financie od Nadácie ZSNP a Slovalco. Použili ich aj na výsadbu asi 70 sadeníc pred budovou školy. Hneď po vysadení boli 1. mája ukradnuté. Škoda je v sume 1 659 Eur.

- Pltnícka sezóna :** Počas letnej turistickej sezóny sa aktivizuje občianske združenie TANCUJÚCE PLTE už od r. 2005. Splavujú Hron od Zvolena po Revištské Podzámčie. Tak na 60 km oživujú tradíciu pltníctva.
- Objav :** Počas prác na rýchlostnej ceste R1 objavili archeológovia základy jedného z najzaujímavejších mlynov v SR, keďže mal neobyčajne dlhý mlynský náhon (od Šášovského Podhradia až po rybársku baštu pri Hrone v blízkosti nášho mesta). Takéto mlyny sú známe už od antiky.
- Požiar na skládke :** Dňa 18. júna na skládke nebezpečného odpadu v časti Horné Opatovce (postavená v r. 1998 ZSNP) chemickým samovznietením vznikol požiar. Hasiči hneď zasiahli, a hoci sa zápach a dym šíril až do Šášova a Sklených Teplíc (sťažnosti boli na bolesti hlavy) podľa merania stavu ovzdušia k všeobecnému ohrozeniu nedošlo.
- Stalo sa v centre mesta :** Tesne pri Námestí MS napadol nafetovaný zlodej ženu, zvalil ju na zem, a hoci volala o pomoc, nik nereagoval. Pritom na námestí bolo veľa ľudí.
- Návšteva z vesmíru ? :** V našom regióne – v Hliníku nad Hronom sa po prvýkrát objavili záhadné kruhy v obilí. Údajne sa podobné piktogramy na území SR objavili 150-krát. Obilie nebolo polámané, iba sa ohlo pod vplyvom čohosi, čomu nik nerozumie.
- Máme veštiareň :** Na otázky budúcnosti, zamestnania, stratených vecí i osôb z karát a čísel údajne vie odpovedať p. Oľga v prvej žiarskej veštiarni.
- Cisár v našom meste :** Naš regionálny historik Ing. Richard Kafka, ktorý zbiera a uverejňuje zaujímavé fakty z histórie mesta a okolia, v regionálnych novinách MÝ č. 32 písal o historickej návšteve cisára Františka Jozefa I. v kaštieli nášho mesta, kde navštívil biskupa Štefana Moysesu, ktorého bol vymenoval za kráľovho dôverníka. Bolo to síce v r. 1852, ale tento fakt by si zaslúžil pamätnú tabuľu na kaštieli. Navyše, ak cisár štedro obdaroval tisíckou zlatiek krížskych pohorelcov.
- Hliník v umení :** Akademickú maliarku H. Bellušovú (1908 – 1998) očaril hliník a suroviny na jeho výrobu (bauxit, vápenec, koks, stery), z čoho vytvorila mozaiky, ktoré získali obdiv najmä v Čechách a v Nemecku.
- Drogy zabíjajú :** Počas letných prázdnin sa v Žiari nad Hronom stal už tretí prípad tragédie mladých chlapcov. Jeden je vážne zranený a dvaja umreli po zoskoku z poschodia panelákov. Príčiny sú nejasné, podozrenie je z požitia psychotropných látok.
- Podraz či podvod? :** Podnikateľ Adrian Kaliak si od MsZ dal odsúhlasiť povolenie na výstavbu letného bufetu na okraji historického Parku Štefana Moysesu. Namiesto bufetu tu vyrástol typický rodinný dom. Mesto protestuje, pokuta by mala byť 165 976 Eur.

- Primátor ako bežec :** Po vlaňajšku primátor Ivan Černaj znovu vyzval policajtov, športovcov i mládež na desaťkilometrový beh z parku do Lutily a späť. Sám dobehol piaty, ale je spokojný, že má v meste aj zdatných policajtov (ako druhý bol Rastislav Zát'ko) a že sa v meste začína prezentovať zdravý životný štýl. T.r. s ním bolo na trase 74 bežcov. Prvý bol basketbalista Maroš Vrtík. Primátor sa prezentoval už na dvoch polmaratónoch. T.r. prvý raz sa odvážil zabehnúť celý maratón v Košiciach (42,195 km). Zabehol ho za 3 hod. 50 min. 35 sek. Spomedzi 217 štartujúcich bol 111. Z nášho regiónu bol najúspešnejší Ivan Benča (3:20:20).
- Hrozby primátorovi :** V septembri primátor dostal anonymný list, kde bola i veta: „Ak sa neotvorí zimný štadión, odnesie si to primátorova rodina“. (Zverejnila to i TV Markíza, článok v MY č. 38). MsZ – poslanci už vo februári rozhodli, že t.r. sa zimný štadión neotvorí, keďže sponzori (ZSNP, Slovalco...) prestali v čase krízy šport podporovať a prevádzka zimného štadióna je veľmi náročná (ročne 5 miliónov Sk). MŠK hľadal takto možnosť udržať športy v meste – najmä pre mládež. Funkcionári hokeja sa dištancujú od listu. (Môže ísť aj o diskrimináciu primátora.)
- Pád z hradieb :** Mladý Žiarčan riskoval výstup na drobiace sa hradby Šášovského hradu. Spadol asi z 12m výšky – šťastne, keďže to prežil len so zlomenou nohou.
- Brušný tanec :** Na medzinárodnej súťaži brušných tancov Talent Awards začiatkom roka získala malá 10-ročná Adrianka Šmondrková 1. miesto. V Žiline 28.11. na vystúpení lektoriek a ich žiačok bola označená za „najkrajšiu malú brušnú tanečnicu“.
- Spevák i rezbár :** Martin Kalman 31-ročný prežil väčšinu života v našom meste. Vyštudoval spev na konzervatóriu, pôsobil v SND, t.č. externe v Štátnej opere Banská Bystrica. Druhou láskou je mu rezbárstvo – očarilo ho ľudové umenie v detstve na Horehroní.
- Zachránili život :** Na moste ponad Hron sa v decembri nakláňala 20-ročná dievčina so zjavným úmyslom samovraždy. Dvaja mladí ľudia (policajt Peter s priateľkou Katkou) ju našťastie neobišli ľahostajne okolo, ale taktne ju od úmyslu odhovorili. Dôvodom úmyslu bola samota, strata zmyslu života. Dnes sú s ňou dobrí priatelia. (Za roky 2007-8 to boli až štyria mladí ľudia z nášho mesta, ktorí dobrovoľne ukončili svoj život. Ticho okolo tohto faktu je hrozivé.)
- Ohrozenie stavby R1 :** Nové premostenie R1 ponad cestu Ul. SNP (pod kaštieľom) vážne narušilo nákladné auto s nadrozmerným nákladom (povolenú výšku 4,20 prekročilo o 60 cm). Finančné straty sú veľké.
- Vianočné záplavy :** Po oteplení 25. decembra voda Hrona zaplavila časť starej cesty za Ul. Partizánskou a Pod Kortínou – tu sa muselo vyst'ahovať asi 30 ľudí. Mesto im poskytlo núdzové ubytovanie na zimnom štadióne, šatstvo i teplú stravu. Tu zotrvali 3 dni. Voda z Hrona narobila veľké škody v autobazáre, reštaurácii, na čerpacej stanici a rybárom. Chybou bolo, že stavitelia R1 nechali otvorenú

hrádzu, cez ktorú sa voda dostala k ceste. Časť R1 bola odstavená aj medzi Žarnovicou a Lehôtkou pod Brehmi.

Používané značky a skratky:

Pozri kroniky od r. 2001 a dopln :

ATV – značka mestskej televízie

CZ EC a.v. – Cirkevný zbor evanjelickej cirkvi augsburgského vyznania

EP – Európsky parlament

ODPaM – Okresný dom pionierov a mládeže

PD – Poľnohospodárskeho družstvo

MC – Materské centrum

NFP – nenávratný finančný príspevok

SaS – Sloboda a solidarita (nová politická strana)

SND – Slovenské národné divadlo

ŠFRB – Štátny fond rozvoja bývania

ŠZ – školské zariadenie

ZNB – Zbor národnej bezpečnosti

t. č. – tohto času

z. p. o. – združenie právnických osôb

t. r. – tohto roku

ktg. kategória

Sprievodná dokumentácia kroniky za rok 2009 :

1. Voľby
2. Pozvánky
3. 40. výročie zániku Horných Opatoviec a činnosť OZ H.Op.
4. Články
5. Správa o činnosti MsKC za r. 2009
6. Počasie – Slov. hydrometeorologický ústav

FOTODOKUMENTÁCIA

VIDEOZÁZNAMY ATV

PAMÄTNÁ KNIHA MESTA

PAMÄTNÁ KNIHA PRIMÁTORA MESTA

INTERNET